

Příslušnost k subkultuře a její vliv na společenské uplatnění z pohledu lidí v období mladé dospělosti

Regina Menšíková Tillová, DiS.

Bakalářská práce
2016

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2015/2016

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: Regina Menšíková Tillová, DiS.

Osobní číslo: H12236

Studijní program: B7507 Specializace v pedagogice

Studijní obor: Sociální pedagogika

Forma studia: kombinovaná

Téma práce: Příslušnost k subkultuře a její vliv na společenské uplatnění z pohledu lidí v období mladé dospělosti

Zásady pro vypracování:

Studium odborné literatury a zpracování rešerše.

Vymezení terminologie a teoretických východisek z oblasti subkultur, období mladé dospělosti a životního stylu.

Realizace kvantitativního výzkumu formou dotazníkového šetření.

Zpracování a vyhodnocení získaných dat, jejich interpretace.

Shrnutí výsledků výzkumu a jejich význam pro praxi.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

FISHER, Slavomír a Jiří ŠKODA. Sociální patologie: analýza příčin a možností ovlivňování závažných sociálně patologických jevů. Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-2781-3.

GAVORA, Peter. Úvod do pedagogického výzkumu. Brno: Paido, 2010. ISBN 978-80-7315-185-0.

ONDREJKOVIČ, Peter. Socializácia mládeže ako východisková kategória sociológie výchovy a sociológie mládeže. Bratislava: VEDA SAV, 1997. ISBN 80-224-0476-4.

PROCHÁZKA, Miroslav. Sociální pedagogika. Praha: Grada Publishing a.s., 2012. ISBN 978-80-247-3470-5.

SMOLÍK, Josef. Subkultury mládeže: uvedení do problematiky. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-802-4729-077.

Vedoucí bakalářské práce:

PhDr. Hana Včelařová

Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce:

6. ledna 2016

Termín odevzdání bakalářské práce:

27. dubna 2016

Ve Zlíně dne 6. ledna 2016

doc. Ing. Anežka Lengálová, Ph.D.
děkanka

Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 20. 4. 2016

.....

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) *Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlázení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.*

(3) *Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.*

2) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:*

(3) *Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, ušije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacího zařízení (školní dílo).*

3) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:*

(1) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.*

3). *Opírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.*

(2) *Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.*

(3) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.*

ABSTRAKT

Tato bakalářská práce se zabývá problematikou příslušnosti mladých lidí k určitým subkulturám a vlivem příslušnosti k dané subkultuře na budoucí společenské uplatnění a životní styl konkrétních jedinců. Teoretická část vymezuje nejprve pojmy související s obdobím dospívání, jako je, vrstevnická skupina, sociální identita, společenský status a životní styl. V další části jsou vysvětleny pojmy kultura, subkultura, subkultury mládeže. V samostatné kapitole jsou stručně popsány a charakterizovány vybrané hudební subkultury a subkultura „tattoo“, které jsou východiskem pro praktickou část této práce. Závěr teoretické části je věnován sociálním stereotypům, skutečnosti, jak je společností vnímána a tolerována příslušnost jedince k subkultuře a v neposlední řadě tomu, jak příslušnost k subkultuře, ovlivňuje a determinuje budoucí společenské uplatnění mladých lidí. Praktická část je zaměřena na zjištění, zda a jakým způsobem ovlivnila příslušnost k subkultuře společenské uplatnění a životní styl u zkoumaného vzorku.

Klíčová slova: mládež, dospívání, vrstevnické skupiny, sociální identita, společenský status, životní styl, kultura, subkultura, subkultury mládeže, předsudky, tolerance, hodnotový systém, společenské uplatnění

ABSTRACT

The Thesis deals with issues of affiliation of young people with specific subcultures and with the influence of subculture affiliation on future social success and individual life styles. The theoretical part defines concepts related to adolescence, such as peer group, social identity, social status and life style. The following part explains terms such as culture, subculture and youth subculture. Selected music subcultures and the “Tattoo“ subculture, that are the resource for the practical part of the Thesis, are briefly described and characterized in a separate chapter. The very end of the theoretical part is dedicated to social stereotypes, to society’s perception and tolerance towards subculture affiliation and, last but not least, to future social success of young people as influenced and determined by subculture affiliation. The practical part of the Thesis focuses on detection if and how subculture affiliation has influenced the social success and life style with the surveyed group.

Keywords: youth, adolescence, peer groups, social identity, social status, life style, culture, subculture, youth subculture, prejudice, tolerance, system of values, social success

Poděkování

Ráda bych tímto poděkovala všem, kteří pro mne byli inspirací, nebo mi pomáhali při realizaci této práce. Jmenovitě děkuji vedoucí bakalářské práce PhDr. Haně Včelařové za odborné konzultace, konstruktivní připomínky a metodické vedení. Děkuji rovněž svým kamarádům z projektu Hudební zkušebny a také studia „Becus Art Style“ za jejich autentičnost, jedinečnost a originalitu, která mě motivovala k výběru a zpracování tématu. Obrovský dík patří mé kamarádce Bc. Haně Dočkalové za poskytnutý azyl k dokončení práce a psychickou oporu po dobu celého studia.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	10
TEORETICKÁ ČÁST	12
1 OBDOBÍ DOSPÍVÁNÍ	13
1.1 SOCIÁLNÍ IDENTITA V DOSPÍVÁNÍ	15
1.2 VRSTEVNICKÉ SKUPINY A JEJICH VÝZNAM V DOSPÍVÁNÍ.....	17
1.3 ŽIVOTNÍ STYL SOUČASNÉ MLÁDEŽE	19
2 KULTURA	22
2.1 SUBKULTURA	23
2.1.1 Kontrakultura	24
2.2 SUBKULTURY MLÁDEŽE	25
2.2.1 Scéna – subkulturní scéna, subkulturní styl	26
2.3 CHARAKTERISTIKA VYBRANÝCH SUBKULTUR MLÁDEŽE.....	27
2.3.1 Punk subkultura.....	27
2.3.2 Metal subkutura.....	28
2.3.3 Hardcore subkultura	31
2.3.4 Tatio subkultura.....	32
3 SOCIÁLNÍ STEREOTYPY A PŘEDSUDKY	34
3.1 STEREOTYPY	34
3.2 PŘEDSUDKY	35
3.3 SHRNUÍ TEORETICKÉ ČÁSTI.....	36
PRAKTICKÁ ČÁST	37
4 VÝCHODISKA VÝZKUMU	38
4.1 VÝZKUMNÝ CÍL, DÍLČÍ CÍLE, VÝZKUMNÉ OTÁZKY	38
4.1.1 Dílčí cíle	38
4.1.2 Výzkumné otázky.....	39
4.2 STRATEGIE VÝZKUMU	39
4.2.1 Metoda sběru dat	40
4.2.2 Výzkumný vzorek	41
4.2.3 Organizace výzkumu	42
5 INTERPRETACE VÝZKUMU	43
5.1 KATEGORIE I – KDYŽ MÁŠ TALENT, TAK SE NEUBRÁNÍŠ.....	44
5.2 KATEGORIE II - AKCE A REAKCE	45
6 HODNOCENÍ VÝZKUMU	48
6.1 SHRNUÍ VÝSLEDKŮ VÝZKUMU	48
6.1.1 Diskuse	50
ZÁVĚR	51

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	52
SEZNAM OBRÁZKŮ	54
SEZNAM TABULEK.....	55
SEZNAM PŘÍLOH.....	56

ÚVOD

Tématem této bakalářské práce je příslušnosti mladých lidí k subkultuře a vliv této příslušnosti na budoucí společenské uplatnění, hodnoceno pohledem lidí v období mladé dospělosti. Subkultury mládeže jsou v poslední době často diskutovaným tématem, jsou často prezentovány a diskutovány v mediích a dostávají se tak do popředí zájmu společnosti. Lidské společenství je živý organismus, který se neustále vyvíjí. Stejně tak se vyvíjí i lidská kultura a spolu s ní i nejrůznější subkultury. S novými technologiemi a s rozvojem techniky a elektroniky souvisí i způsob trávení volného času mladých lidí. Široké spektrum možností, různorodost zájmů, rozvoj komunikačních technologií, to vše ovlivňuje i vznik nových subkultur, které na tyto jevy reagují.

Cílem této bakalářské práce je osvětlit význam příslušnosti k subkultuře pro mladé lidi v období dospívání. Zaměříme na zjišťování odpovědi na otázku, jaký vliv má příslušnost k subkultuře na život jedince, zda a do jaké míry ovlivňuje tato příslušnost jeho životní postoje a chování a zda má následně vliv na budoucí společenské uplatnění daného jedince.

Tato bakalářská práce je členěna do dvou částí. V úvodu teoretické části se budeme zabývat fenoménem dospívání a vysvětlení pojmů jako je sociální identita, vrstevnická skupina, životní styl a dalších pojmů, které s dospíváním souvisejí. Dále se zaměříme na definování pojmů kultura, subkultura, subkultury mládeže. Blíže se budeme věnovat vybraným hudebním subkulturám a subkultuře „tattoo“, neboť tyto jsou východiskem pro praktickou část bakalářské práce. Závěr teoretické části je věnován sociálním stereotypům, skutečnosti, jak je společností vnímána a tolerována příslušnost jedince k subkultuře, jakou v tomto vnímání mají roli zažitá stereotypy a předsudky a v neposlední řadě tomu, jak příslušnost k subkultuře může ovlivnit budoucí společenské uplatnění mladých lidí.

V praktické části bude věnována pozornost zpracování a interpretaci odpovědí a názorů, které byly získávány formou polostrukturovaného rozhovoru s vybranými jedinci, příslušníky jednotlivých subkultur, a to sice subkultury punkové, metalové, hardcore subkultury a subkultury „tattoo“.

Výsledky této práce mohou být přínosem jak pro výchovné a vzdělávací pracovníky, tak zejména pro laickou veřejnost, která má možnost dozvědět se tímto způsobem o problematice subkultur mládeže něco více. Nemusí tak ve svém úsudku vůči subkulturám podléhat nejrůznějším předsudkům, stereotypům, nebo se nechat ovlivnit prvním dojmem. Mohou

pak následně přínosným způsobem pozměnit svůj pohled, názor, či stereotypní způsob uvažování vůči těmto subkulturám.

Výpovědi respondentů mohou být rovněž jakýmsi vzkazem či vodítkem pro rodiče dětí a dospívajících, kteří zažívají obavy a strach v důsledku nepochopení změny v chování svých dětí, kdy mnohdy mohou pouze přihlížet, bez možnosti o této skutečnosti se svými dětmi hovořit, nebo jakkoliv tuto skutečnost ovlivnit. Mohou na konkrétních případech pochopit a následně možná i přijmout zákonitost přicházejících přirozených změn a skutečnost, že role skupiny (a s ní často spojené subkultury) je v určitých údobích života člověka velmi významná a nezastupitelná.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 OBDOBÍ DOSPÍVÁNÍ

První kapitola této práce se věnuje tématu dospívání mládeže. Kapitola zobrazuje výčet charakteristik, kterých se dospívání mládeže týká. Charakterizováním tohoto období se zabývá hned několik autorů, ale v mnoha ohledech se tyto charakteristiky rozcházejí. Můžeme tedy říci, že neexistuje jednotná definice pro fenomén dospívání mládeže.

Je nutné zdůraznit, že období adolescence je velmi složité a je charakterizováno velkým množstvím markantních změn, se kterými se musí dospívající jedinec vyrovnat. Je charakteristické hledáním vlastní identity a odklonem od dosavadních hodnot majících kořeny zejména v rodině.

Nejprve si blíže definujme pojem mládež. „mládí“ z hlediska psychologie a životního stylu. Tento termín není možné jednoznačně definovat, neboť jej různí autoři vymezují různě, ať už co do věkového vymezení jejich zástupců nebo vlastností, které jsou pro tyto zástupce typické.

Pokud se díváme na mládí z pohledu vývojové psychologie, řadíme mezi mládež obvykle ty jedince, kteří prochází vývojovou etapou dospívání (adolescence, v české literatuře pubescence a adolescence), tak zároveň i ty, kteří prožívají etapu nazývanou ranná (nebo mladá) dospělost. V těchto vývojových etapách se utváří (podle Ericksona) lidská identita a schopnost intimity (důvěrného vztahu k druhému člověku). Tyto etapy nelze jednoznačně věkově ohraničit. Proto se nezdá výzkumy mládeže orientují na populaci starší 11 let. Mezi laickou veřejností a ve společnosti obecně se rozšířil pojem *teenager* (což znamená mladý člověk ve věku 13-19 let).

Dle Krause (2006, str. 7-8) je mládež sociální skupina lidí, kteří se pohybují ve věku přibližně od 15 do 22 let. Tuto sociální skupinu lidí charakterizuje řada společných atributů, které ji odlišují od dětského období, ale zároveň také od období dospělosti. Dospívající mládež tedy vnímáme jako důležitou součást naší společnosti, která přináší určitý společenskému systému, na který má určující vliv ve vývoji.

Velký sociologický slovník k pojmu mládež uvádí, že se: *věkově i sociálně jedná o mezi-
vrstvu mezi dětmi a dospělými, která má své specifické zájmy, aspirace, postoje, postavení
a svou roli, prestiž. Zvláštní status mládeže vyplývá z toho, že je ve stádiu neúplné nebo
odložené ekonomické aktivity a profesionální přípravy a že je sociálně a ekonomicky závislá
na světě dospělých. Mládež je dynamická a vnitřně variabilní kategorie. ... V našich*

podmínkách se o mládeži uvažuje většinou od 14–15 let, kdy končí povinná školní docházka, do 30 let, kdy jsou završeny dílčí procesy sociálního zrání. (Velký sociologický slovník, 1996).

Jinou definici pro mládež a dospívání uvádí Čačko (2000, str. 222). Čačko popisuje období dospívání jako přechod od nesamostatnosti k samostatnosti, který se projevuje jako odpoutání se od závislosti na rodičích a dosažení morální zodpovědnosti. Můžeme také mluvit o přechodu ke stále větší míře samostatného sebevzdělávání, od výchovy k převaze sebevýchovy. Dospívající jedinec se po celou dobu nachází v nestabilní pozici, pro kterou je typické odloučení od světa dětí, přičemž do plnoprávného světa dospělých ještě není přijat.

Dospívání pro nás v životě představuje specifickou etapu, uvádí Vágnerová (2005, str. 321). Je to období, odpovídající poměrně dlouhému časovému úseku, které tvá přibližně od 15 do 25 let. V tomto období dochází ke komplexní proměně osobnosti, probíhá vývoj jak po stránce somatické a psychické, tak i po stránce sociální. Tuto část vývoje můžeme tedy chápat jako mezidobí, kdy jedinec již nezastává roli dítěte, ale nezaujal prozatím ani roli dospělého.

V období adolescence se završuje rozvoj identity dospívajícího. Mnohdy nejde ani tak o samostatné hledání vlastní identity, ale často o pouhé převzetí nějakého modelu, který je pro danou skupinu charakteristický. Součástí identity jsou rovněž vztahy k jiným lidem, mladý člověk reflektuje touhu někam patřit nebo se někomu se podobat, uvádí Vágnerová (2000, str. 296). Dospívající mládež se snaží osamostatňovat z vázanosti na rodiče, které přechází na vázanost a identifikace s vrstevníky. Vrstevnické skupiny hrají v tomto období velmi zásadní roli a přebírají zde dosud převažující funkci rodiny. Právě v období adolescence se mladí lidé identifikují s podobně smýšlejícími lidmi a v tomto období většinou přichází první impulz k tomu stát se sympatizantem nebo členem mládežnické subkultury.

Kuric (2000, str. 119), uvádí, že u jedince, který se nachází v období dospívání, můžeme také pozorovat změnu v oblasti zájmů. Oblast zájmů má nezastupitelnou úlohu v rozvoji dospívající mládeže. Její hlavní úlohu spatřujeme v určování místa v životě, na které navazuje vytváření nových vztahů k sociálnímu prostředí.

Ericson hovoří o období takzvaného „psychosociálního moratoria“. Dospívající se začínají lišit jak od dětí, tak od dospělých, začínají si vytvářet zvláštní znaky i specifickou subkul-

туру s odlišným vyjadřováním, oblečením a úpravou zevnějšku, často si vytvářejí i různá zvláštní formální i neformální uskupení – různá „hnutí mládeže“.

Závěrem této kapitoly musíme uvést, že pochopení významu a důležitosti období adolescence v životě jedince je stěžejní, neboť se v této práci zabýváme vlivem subkultury na budoucí společenské uplatnění jedince. Úkolem v tomto období je především odpoutání se od dětství a následná příprava na dospělé role s nalezením vlastní identity, přičemž velkou roli zde hrají právě vrstevnické skupiny. Subkultura je pro dospívající významnou vrstevnickou skupinou, která může plnit řadu podpůrných funkcí (vývoj identity, sociálního já). V tomto období dochází k velmi intenzivním zážitkům a zkušenostem, jsou navazovány četné sociální vazby, mladý člověk takzvaně hledá své místo v životě, přemýšlí a volí, co by chtěl v životě dělat, čím a jakým by chtěl být.

1.1 Sociální identita v dospívání

Nalezení vlastní identity je vnímáno jako jeden z nejvýznamnějších úkolů v období dospívání jedince. V první řadě je důležité, abychom zde zmínili a vysvětlili rozdíl mezi pojetím vlastní identity, které je již částečně rozepsáno v závěru předchozí kapitoly a pojetím sociální identity.

Velký sociologický slovník uvádí, že identita obecně znamená jednotu „vnitřního psychického života a jednání, která též bývá nazývána autentickým bytím. V psychologii osobnosti se hovoří o vědomí identity, což je vědomí trvalé totožnosti a prvek vědomí já... Ve vývojové psychologii se hovoří o ‚hledání identity‘ (E. H. Erikson) *jako jednom z podstatných znaků adolescence*. V této definici je identita pojímána jednak jako určitý „sjednotitel“ lidského já, dále zde nalézáme dynamický aspekt identity, kdy musí být neustále hledána a znovu utvářena.

Podstatné pro pojetí vlastní identity je vědomí vlastní jedinečnosti, neopakovatelnosti a ohraničení vůči druhým. Je spojeno se zážitkem já jsem já a odpovídá na otázku, kdo jsem. Naopak pojetí sociální identity je spojeno s pocitem začlenění, spolupatříčnosti a kontinuity ve vztazích a čase, přičemž odpovídá na otázku, čeho jsem součástí, kam patřím a kam směřuji (Macek, 2003, str. 63).

Pojetí vlastní identity je dle Vágnerové (2000, str. 222) proces, kdy se dospívající jedinec snaží uskutečnit svou představu, jaký by měl být, toto můžeme vyjádřit jako způsob identi-

fikace nebo také nápodoby. Identifikaci můžeme popisovat jako způsob sociálního učení, kdy si dospívající jedinec přisvojuje nebo přejímá chování určité osoby, kterou pokládá za vzor, protože chce být stejný. Naopak nápodoba vyplývá z motivace, protože dospívající jedinec v napodobování vidí uspokojení svých potřeb. Nejedná se však pouze o napodobení obsahu, můžeme pozorovat i napodobování formy a vlastností jiných lidí, mezi které patří, gesta, mimika, účes nebo styl oblékání. Můžeme tedy konstatovat, že napodobování a identifikace spolu úzce souvisí.

Jak popisuje ve své knize Helus (2011, str. 299), hledání vlastní identity dospívajícího jedince provází mnohdy i různé experimentování se sebou samým. Zastáváme názor a je zcela zřejmé, že toto experimentování může být nebezpečné a pro okolí jedince velmi znepokojivé. Nejedná se totiž pouze o experimentování s adrenalinovými sporty, ale také pokusy s drogami nebo orientace na extremistické či jiné negativní subkulturní skupiny.

Všechny změny, které se v období dospívání mládeže vyskytují, zásadně ovlivňují identifikaci a sociální identitu dospívajícího. Každý člověk zastává několik sociálních identit. Tyto identity jsou důsledkem jeho příslušenství k různým sociálním skupinám. Mezi základní patří kulturní, mezi ty specifitější, pak právě například subkulturní skupina mládeže. Sociální identitu můžeme tedy definovat jako příslušnost člověka k určité sociálně definované skupině (Nakonečný, 2000, str. 65-66).

Protože se v této práci věnujeme subkulturním skupinám, je důležité si blíže přiblížit definici kulturní identity. Kulturní identita je totiž důležitou součástí celkové identity. Kulturní identitu chápeme jako mnohavrstvou identifikaci jednotlivce s nejrůznějšími, kulturními, etnickými, sociálními, profesními a jinými skupinami. Toto můžeme chápat jako vymezení jedince vůči různým kulturám, přičemž je mu dána možnost se s nimi ztotožnit nebo naopak se proti nim vymezit (Czechkid, 2011).

Sociální identita se formuje na základě příslušnosti, členství nebo ztotožnění se s nějakou skupinou, která vždy přijatelným způsobem jedince definuje. Tímto je podpořeno jedincevo sebevědomí. Pokud je ztotožnění se skupinou intenzivní, je potřeba větší náklonnosti k jejím hodnotám a normám. Toto chápeme jako snahu o viditelné vyjádření skupinové příslušnosti například formou napodobení životního stylu. Napodobení životního stylu skupiny a přejímání jejích hodnoty se tak stávají i hodnotami dospívajícího jedince. Životní styl

určitých skupin lidí však může mít také formu alternativní, kterou se vyznačují právě námi zabývané subkultury (Výrost et al., 2008, str. 110).

Všechny změny, které se v období dospívání probíhají, zásadně ovlivňují identifikaci a sociální identitu dospívajícího. Každý člověk zastává několik sociálních identit. Tyto identity jsou přirozeným důsledkem jeho příslušenství k různým skupinám. Mezi základní patří národní a kulturní, mezi ty specifitější, pak právě například subkulturní skupina mládeže. Sociální identitu můžeme tedy definovat jako příslušnost člověka k určité sociálně definované skupině (Nakonečný, 2000, str. 65-66).

V této podkapitole můžeme jasně vidět, že formování sociální identity je velmi důležitý a složitý proces v období dospívání mládeže. Sociální identitu můžeme tedy chápat jako příslušnost k určité sociálně definované skupině. Zjednodušeně můžeme říci, že sociální identita je tedy identifikace, nápodoba a ztotožnění se s někým, nejčastěji se svým vzorem, vzory nebo vzorci chování, mezi které patří hodnoty, ideály, zvyky nebo také styl oblékání. Dá se konstatovat, že příslušnosti k subkultuře a identifikace s touto kategorií je jakýmsi vyústěním výše popsaného procesu.

1.2 Vrstevnické skupiny a jejich význam v dospívání

typickým znakem pro období dospívání mládeže je vliv vrstevnických skupin. Vrstevnické skupiny představují rovné partnery v nově objevovaném světě mládeže a mají pro ně velký význam. Je důležité zmínit, že dospívající jedinec se často dostává do styku se subkulturami mládeže, právě prostřednictvím vrstevnických skupin ve svém volném čase.

„Jako vrstevnickou skupinu označujeme skupinu dětí nebo mladých lidí přibližně stejného věku a často i s přibližně stejným sociálním statutem. Má významnou úlohu při socializaci jedince, zejména při přechodu k dospělé roli, nabízí určitou ochranu a zázemí, může částečně kompenzovat sociální a citovou deprivaci svého člena. Může mít na své členy výrazně pozitivní vliv (jaký se realizuje prostřednictvím některých organizací a hnutí mládeže), ale i vliv výrazně negativní, vedoucí k porušování kulturních norem (delikventní party, gangy)“ (Průcha, Walterová a Mareš, 2003, str. 154).

Dle Smolíka (2010, str. 24), vytváří vrstevnické skupiny pro dospívající mládež komunikační a interakční základnu, prostřednictvím které může testovat sám sebe. A právě skrze vrstevníky prožívá dospívající jedinec hledání vlastní identity. Tito vrstevníci představují

pro dospívající mládež rovné partnery, kteří jsou sami bez pevné identity. V reálném životě můžeme vidět, že identita a její pojetí, kterou dospívající mládež hledá, může být úzce spjata s přijatelnými i delikventními subkulturami mládeže. Takováto vrstevnická skupina rozšiřuje jedinci nejen pole různých možností, ale také utváří formování hodnotového systému.

Vrstevnické skupiny a vztahy uvnitř, můžeme dále charakterizovat také jako skupiny umožňující výměnu a vzájemné sdílení pocitů, názorů a vzorců chování dospívajících jedinců, kteří bývají rádi napodobováni, ale sami také rádi napodobují. Dospívající jedinec se cítí dobře, pokud vidí, že jej vrstevníci vidí, slyší nebo jej dokonce oceňují.

Všeobecně je tedy důležité, především z vývojového hlediska zprostředkovat kontakt s vrstevníky, jelikož podle Macka (1999, str. 71) *vrstevnický vztah je unikátní a svým způsobem těžko zastupitelný typ vztahu. Umožňuje vzájemné poskytování názorů, pocitů a vzorců chování, „zkoušení“ bez větších závazků. Vrstevníci plní funkci komunikační a interakční platformy, kde může dospívající testovat sám sebe.*

Helus (2003, str. 103), rozděluje vrstevnické skupiny do tří základních skupin:

1. Velké a hromadné pospolitosti, které můžeme popsat jako sdružování na koncertech oblíbených kapel, tanečních zábavách nebo manifestacích. Při těchto akcích dochází k velmi silným náklonnostem vůči jiným vrstevníkům, které vedou ke sjednocení. Za určitých okolností v poslední době můžeme říci, že stále ve větší míře je sbližování a náklonnost k vrstevníkům při velkých a hromadných pospolitostech doprovázen alkoholem a v některých případech dokonce i drogami.

2. Další skupinou jsou konkrétní malé skupiny, které se skládají většinou ze čtyř až sedmi členů. Tyto konkrétní malé skupiny si rozdělíme na pozitivní a negativní. V takové pozitivní konkrétní skupině můžeme vidět, že mládež a vrstevníky spojuje to, co mají rádi, příkladem si uvedeme různé sporty, zájmové aktivity nebo výlety. Naopak negativní konkrétní malé skupiny, vedou zahálčiví život a často se připojují k různým hnutím.

3. Poslední třetí vrstevnickou skupinou jsou důvěrná přátelství. Takovéto přátelství můžeme vyjádřit jako vztah o dvou osobách, které může mít dlouholeté trvání a může být založené na hlubších citových vazbách.

Vrstevnické skupiny můžeme tedy chápat jako základnu pro hledání vlastní identity. Pro samotné dospívající jedince jsou vrstevnické skupiny prostředkem, skrze které se mohou

vymanit z pout přímé rodičovské kontroly, ale také mohou být prostředníkem pro vstup do některé ze subkultur mládeže. Z vrstevnických skupin často vyplývá silná konformita, do které spadá celkový životní styl včetně oblékání a vyjadřování. V další kapitole se tedy zaměříme na životní styl současné mládeže.

1.3 Životní styl současné mládeže

Slovní spojení životní styl je velice široký významový celek a dá se také vysvětlovat různými způsoby. Samotný pojem styl vysvětluje Jandourek (2001, str. 243) jako *způsob projevu v myšlení, chování, jednání nebo činnosti, který má charakteristické rysy, vymezující ho vůči jiným stylům*. Jedná se vlastně o hodnoty, které jsou upřednostňované a vyznáváné buď jedincem, nebo celou společností.

Z pohledu pedagogiky se jedná, pokud hovoříme o životním stylu, o způsob uspořádání činností, jednání lidí, vztahů, hodnot, a norem, které jsou pro danou společnost typické (Průcha, Walterová, Mareš, 2001, str. 317).

Z pohledu psychologie je životní styl vykládán jako suma individuálních postojů, hodnot a dovedností, které se odrážejí v každé činnosti člověka. Zahrnuje síť mezilidských vztahů, výživu, tělesný pohyb, organizaci času, zájmy a záliby (Hartl, Hartlová, 2004, str. 573).

Za jeden z nejdůležitějších prvků životního stylu pokládá Pávková (2005, str. 15) hodnotovou orientaci. Ovlivňuje totiž chování člověka prostřednictvím ovlivňování materiálních i sociálních podmínek. Hodnotová orientace hraje v životním stylu mládeže velmi důležitou a dalo by se hodnotit, že i zásadní roli. Můžeme ji chápat jako hierarchicky uspořádaný soubor hodnot přijímaný dospívajícím jedincem, skupinou nebo také společenstvím, nebo také jako souvislý, stabilní systém hodnot regulujících a usměrňujících chování jedince. Dalo by se tedy konstatovat, že životní styl, je podle Pavkové nadřazenou kategorií pro hodnotový systém člověka.

Sak (2000, str. 46) uvažuje podobným směrem a životní styl charakterizuje jako *dynamizovaný a do sociálního prostoru promítnutý hodnotový systém jedince. Je individualizovaný a specifický pro daného jedince, i když má společné rysy s dalšími jedinci. Životní styl je sice typický pro danou životní etapu, ale obsahuje základy celoživotního stylu, který se podle jednotlivých životních etap dále modifikuje*.

Duffková (2007, str. 119) poukazuje na to, že pro životní styl je důležitý způsob trávení volného času. Od druhu činností, které v našem volném čase provozujeme, se odvíjí celá časová struktura našeho života. Volnočasové aktivity rozlišuje na kulturní, sportovní, sociální, vzdělávací, veřejné, rekreační, cestovatelské a manuální. Celkově pak rozlišuje tři druhy volného času, které jsou zásadní pro harmonogram našeho života a jsou tedy i důležitým obdobím pro tvorbu životního stylu. Je to denní volný čas, víkend a dovolená nebo prázdniny.

V současné době je velmi diskutovaným pojmem „konzumní životní styl“. Podle Duffkové (2007, str. 80) se jedná o takový typ chování, kdy spotřeba už není prostředkem, ale cílem života. Konzum se stává jeho každodenní náplní a ovlivňuje ho ve všech jeho oblastech. Člověk díky tomu preferuje potřeby, které lze uspokojovat prostřednictvím zboží, a do této pozice se dostávají i hodnoty, které byly dříve nekonzumní. Mnohdy do této kategorie spadají i mezilidské vztahy.

Životní styl současné mládeže lze také chápat jako způsob uspořádání činností, jednání lidí, vztahů, hodnot, dovedností a norem, které se objevují v každodenní činnosti dospívajících jedinců. Zahrnujeme zde, ale také tělesný pohyb, organizace času, zájmy a záliby i síť mezilidských vztahů (Hartl, Hartlová, 2010, str. 559).

Dále se zaměříme na odlišení životního stylu mládeže od životního stylu dospělých. Podle Krause (2006, str. 22), můžeme pozorovat odlišnosti životního stylu mládeže především v tom, že chybí práce nebo je jen zastoupena v malé míře. Životní styl současné mládeže má také jednodušší strukturu, je homogenní, aktivity těchto jedinců jsou daleko rozmanitější a dochází k větším dynamickým změnám než u dospělých.

Hodnotová orientace současné mládeže spočívá především ve způsobu využívání a ovlivňování materiálních i sociálních životních podmínek. Tuto skutečnost můžeme posuzovat z hlediska hospodaření s volným časem. Každý dospívající jedinec má totiž svůj individuální systém hodnot. Takovýto systém se utváří vlivem životních podmínek a aktivitou jedince a ve většině případů má rozhodující vliv při rozhodnutí stát se příslušníkem určité subkultury mládeže (Smolík, 2010, str. 38).

Dle Duffkové (2008, str. 118), můžeme vyjádřit životní styl mládeže v souvislosti se subkulturami jako alternativní životní styl. Alternativou rozumíme možnost volby mezi různými životními styly. Takovýto alternativní životní styl v sobě zahrnuje praktiky specifické

pro danou subkulturu mládeže. Příkladem si můžeme uvést subkulturu skateboardingu, grafity nebo hip hopu, které se navzájem prolínají, přesto mají své specifické znaky, kterými se od sebe odlišují.

Pro naši práci je důležitý v rámci životního stylu mládeže především pojem alternativní styl. V tomto pojmu totiž nalézáme specificky dané znaky, které přináleží určité subkultuře, kterými se vyznačuje. Mezi takové znaky patří především styl oblékání, vizáže, ale i hodnoty a normy, které dospívající jedinci v rámci subkultury do které patří, aktivně prosazují.

Na závěr této kapitoly je důležité dodat, že důležitou roli v dospívání jedince hraje vedle socializace také v enkulturace, kterou můžeme chápat dle autora Výrosta (et al., 2008, str. 58) jako osvojování si kultury dané společnosti v průběhu života. Další kapitola bude tedy pařit objasnění pojmů kultura, subkultura a subkultura mládeže.

2 KULTURA

Jako jeden z prvních vysvětlil tento pojem Tylor (in Geist, 1992, str. 198). Kulturu označil za komplexní celek, který zahrnuje poznání, víru, umění, morálku, zákony, obyčeje a ostatní zvyklosti, které člověk získal jako člen společnosti.

V psychologickém slovníku je kultura vymezená jako nebiologický adaptační mechanismus člověka. Jedná se o systém informací a způsob komunikace určité skupiny, soubory principů, pravidel, mravů a způsobů interakce této skupiny.

Kultura: kultivace, obdělávání, u křesťanských autorů uctívání, činnost spočívající v obdělávání půdy

Kultura je předávána zásadně negeneticky, čili učením (Hartl, Hartlová, 2004, str. 282). Z pohledu pedagogiky se jedná o komplex materiálních a nemateriálních výtvorů v širokém slova smyslu, které civilizace během svého vývoje vytvořila. Je předávána z generace na generaci prostřednictvím formálního vzdělávání ve školských institucích (Průcha, Walterová a Mareš, 2001, str. 108). Kulturu můžeme tedy vnímat jako pojem shrnující všechny sdílené normy, způsoby chování, schopnosti, hodnoty, rituály, tradice, znalosti a dovednosti, které získáváme procesem socializace.

Dále by se kultura dala charakterizovat jako znak pro rozdílně velké sociální skupiny, které se vzájemně odlišují jedna od druhé nebo také od zvířecích společenství. Pokud bychom toto shrnuli, „jednotlivá kultura je tedy specifický způsob života určité vymezené skupiny nebo společnosti lidí. Ten je dán vzorci chování členů této společnosti, tj. zjevnými postupy chování a jednání, které může vnější pozorovatel sledovat. Tyto vzorce chování vedou k očekávání a přesvědčení, které opět vytvářejí další vzorce chování (Smolík, 2010, str. 27).“

Kultura je tvořena několika specifickými segmenty, a to je jazyk, filozofie, náboženství, morálka, potřeby, právo, technika, umění, věda, znalosti, zvyky, sport, móda a spotřební vzorce chování. Jedná se tedy o několik hlavních složek (Smolík 2010, str. 29): - Kulturní artefakty – materiální výtvořiny lidstva; - sociokulturní regulativy – normy a pravidla chování; - ideje – cíle, hodnoty, představy; - sociální instituce – komplexy lidských vztahů a řešení životních problémů.

Tento termín vznikl složeninou latinského slova „contra“, což znamená v češtině „proti“ se slovem kultura, které bylo vymezeno výše. Poprvé byl tento termín použit v roce 1951

T. Parsonsem. Tento pojem bývá vymežován jako „kontrastní opoziční typ kultury, resp. subkultury vůči oficiálnímu typu kultury majoritní“ (Srov. Syrový in Smolík, 2010, str. 37).

2.1 Subkultura

Města jsou jako vězení, jejich ulice labyrinty, ze kterých se snažíme vymotat, na cestě za svobodou potkáváme spiklence, se kterými malujeme paralelní mapy našeho světa a sepisujeme nové mytologie, jež nám mají pomoci přežít. Oblékáme se přitom do vlastních uniforem a mluvíme jazykem, kterému rozumíme jen my sami. Schováváme se ve stínech znaků a v místech, kde nemůže kapitál. Pro ostatní jsme buď neviditelní anebo výtržníci, kteří se odmítají chovat normálně. A přitom nechceme nic jiného než si žít vlastním způsobem. (Vladimír 518 a Veselý, 2011, s. 8).

Přesně definovat pojem subkultura není z důvodů velkého množství a různosti přístupů k jejich studiu možné. Existuje velké množství definic, které se liší zaměřením na jednotlivé znaky a charakteristiky subkultur. Přesto je dobré si některé z definic na demonstraci uvést.

Velký psychologický slovník definuje subkulturu jako kulturu, která se zastávanými hodnotami liší od kultury dominantní, jíž je ale součástí (Hartl, Hartlová, 2010, str. 560).

Dle Mareše, Smolíka a Suchánka (2004) je subkultura často definována prostředím, v němž je tolerováno a vykonáváno něco, co je majoritou považováno za deviantní, nebo co skutečně, např. podle platných zákonů, deviantní je. Obvykle bývá ostatní společností odmítána, odsuzována, stavěna do podřadné pozice a může čelit i nenávisným postojům. Pokud není subkultura považována přímo za deviantní, požívá v očích majority alespoň vědomí jinakosti a odlišnosti.

Chris Barker uvádí, že subkultury jsou tvořeny skupinami lidí sdílejícími specifické hodnoty a normy, v nichž se liší od dominantní nebo mainstreamové společnosti a které nabízejí mapy významů, které dělají členům subkultury svět srozumitelný (Baker, 2006).

Mládež si všímá, že subkultura poskytuje prostor pro interakci, sdílení hodnot s podobně většinově „nepřizpůsobivými“ jedinci. Také pocit ochrany před možným odsouzením ze strany ostatních i možnosti kompenzace nenaplněného statusu v rámci většinové společnosti. Subkultura tedy může usnadnit potřebu každého člověka někam patřit a mít zde řádné postavení (Mareš, Smolík, Suchánek, 2004).

Samotný termín subkultura byl používán už ve 40. letech 20. století ve společenských vědách dokonce v několika významech. Jedním z nich je označení typologické kategorie, čili dílčí varianty většího celku. Dalším je protiklad k většímu celku, tedy jako kontrakultura, protože neguje některé hodnoty kultury hlavní. (Smolík 2010, str. 30).

Předpona sub představuje jakousi svébytnost a jinakost od dominantní společnosti. Subkultury tak mají své hodnoty a své normy většinou odlišné od zbytku společnosti. Někteří tento termín odmítají používat proto, že předpona sub může mít význam jakéhosi nižšího postavení členů těchto skupin ve společnosti. I přes tyto námitky se pojem subkultura stal ve vědeckých kruzích uznávaným a základním pojmem (Smolík, 2010, str. 31).

Urban (2006, str. 120) chápe jako subkulturu jako segment společnosti, která má jiné hodnoty a zvyky ale také odlišné vzory morálky. Příslušníci subkultury se sice od běžné kultury odlišují, ale přesto se podílejí na chodu a fungování dominantní kultury. Čím více je komplexnější hlavní kultura, tím více je názorově odlišná populace, z čehož plyne pravděpodobnější vznik subkultur. Jeden z významných znaků odlišujících subkultury od dominantní společnosti je argot, tedy speciálně vytvořená řeč neboli slang.

Jak uvádí v sociologickém slovníku Jandourek (2001, str. 243), subkultura není nikdy izolována od dominantní převládající subkultury. Stupnice projevů, které vyjadřují odstup od většinové kultury, je velmi široká. Mezi takové patří radikální vzepření, ale i pouze drobné změny.

Jak již jsme výše popsali kultura a subkultura je ve vzájemné interakci a nejsou nikdy navzájem izolovány. To znamená, že neustále na sebe vzájemně působí. Z tohoto je patrné, že v rámci tohoto působení nemusí být kultura a subkultura výhradně ve vztahu pozitivním.

2.1.1 Kontrakultura

Vztah, který je mezi minoritní a majoritní kulturou konfliktní až radikální, který odmítá a vyvrací hodnoty, normy běžné společnosti, definujeme jako kontrakulturu. Tento termín vznikl složeninou latinského slova „contra“, což znamená v češtině „proti“ se slovem kultura, které bylo vymezeno výše. Ne každá subkultura je však s majoritní kulturou v konfliktním vztahu. Pokud chceme pochopit subkultury, musíme nahlížet na lidské chování pohledem příslušníků jejich vlastní subkultury, do které patří. Toto nahlížení se snahou

vcítění, které může předejít vzniku stereotypů a předsudků, nazýváme kulturní relativismus (Sekot, 2004, str. 25-26).

V této podkapitole jsme si tedy popsali co to obecně subkultura je a jakými znaky se liší od dominantní kultury. Podstatné z této kapitoly může být především fakt, že všechny subkultury nemohou být v pozitivním souladu s většinovou kulturou. To zapříčiňuje vznik negativního přístupu k subkulturám ze strany společnosti, tedy jakousi podvědomou generalizací. Proto pokládáme za důležité, užití kulturního relativismu, který by měl tuto generalizaci alespoň částečně zmírnit bojovat proti zažitým stereotypům a předsudkům. Nicméně ve společnosti se stále ještě velmi často setkáváme s přístupem, kdy je jedinec hodnocen a přijímán, ne na základě ověřených fakt a zkušeností, ale na základě domněnek a předsudků získaných zprostředkovaně.

2.2 Subkultury mládeže

Subkultury mládeže mají neodmyslitelné místo v procesu socializace. Zejména v období adolescence se stávají vrstevnické skupiny díky své dynamice unikátním a nezastupitelným výchovným činitelem. Vrstevnické vztahy a skupiny mají velký význam převážně v pubertálním a později v adolescentním věku pro postupné vytváření společenských vztahů a odpoutání od rodiny. Různé druhy subkultur realizují jiné chování než většinová společnost. Poskytují masku pro nevyzkoušené chování, které si v davu skupiny mohou členové vyzkoušet. Takové chování a jednání se řídí svými charakteristickými vzorci pro danou subkulturu. V krajní mezi to ale pro společnost znamená zdroj problémů a subkulturu označuje jako zdroj patologických jevů (Smolík, 2008. str. 6).

„Subkultura mládeže je typ subkultury vázaný na specifické způsoby chování mládeže, na její sklon k určitým hodnotovým preferencím, akceptování či zavrhování určitých norem, životní styl odrážející podmínky života. Subkultury mládeže jsou skupiny mladých (dospívajících) lidí, kteří mají společného něco (problém, zájem, zvyk), co je odlišuje od členů ostatních sociálních skupin (Smolík, 2010, str. 35).“

Nárůst množství subkultur mládeže byl markantní zejména po druhé světové válce, kdy tyto subkultury vznikaly nejprve jako opozice ke kultuře dospělého světa, ale postupně se stávaly specifičtějšími a relativně autonomními na zbytku většinové společnosti (Macek, 1999, str. 49). Smolík v této souvislosti tvrdí, že sociální vědy se subkulturami mládeže

zabývají přibližně až od 50. let 20. století, v sociologii se však tento termín používá až od 60. let. U nás subkultury mládeže vznikaly až později, díky politické situaci, která zde panovala. V našem prostředí lze tedy o subkulturách mládeže hovořit zřejmě až od konce 80. let (Smolík, 2010, str. 34, 35). Veselý a Rauwolf (in Brož, Veselý a kol., 2011, str. 9) naproti tomu uvádí, že v akademickém diskursu se o subkulturách mládeže začalo psát více až v 70. letech s nástupem punku. Prvními teoretiky v této oblasti byl Dick Hebdige, který sepsal knihu *Subculture: The meaning of Style*. Ten subkultury charakterizoval od společné ideologie až po oblečení. Dalším byl Nik Cohn, který si všiml právě oblečení a napsal knihu *Today There Are No Gentlemen*.

Veselý (2011, str. 9) také shrnuje, že proces zkoumání subkultur mládeže se vyvíjel od popisu mládežnických gangsterských partiček či společensky nebezpečných náctiletých vandalů až po současnost, kdy hovoříme o postsubkulturálních studiích, od myšlenky subkultur jako společenské rezistence je nyní upouštěno.

Gelner (2005, str. 96) tvrdí, že se subkultury mládeže formují v prostředí sociálního a kulturního života dané společnosti a nesou její znaky. Některé subkultury se ale objevují jen v konkrétních historických momentech. V určitém období mohou být v centru dění této poučnosti, ale postupně se mohou vytrácet, až zmizí úplně nebo zcela ztratí svoji osobitost. Jandourek (2001, str. 243) uvádí, že neexistuje pouze jedna subkultura, ale že je jich mnohem více a stále přibývají další s vývojem celé společnosti. Charakteristické prvky si buďto vymýšlejí sami nebo tuto roli může sehrát komerce. Stát se členem nějaké subkultury může mladému jedinci pomoci dostat se do světa dospělých. Také podle Buryánka (2005, str. 143) mohou být charakteristickými znaky subkultury mládeže hodnoty, symboly, chování, zvyky, vzhled a tak dále. Každá subkultura má nějaké své charakteristické znaky, které jí odlišují od zbytku společnosti. Tato odlišnost může být záměrná a někdy má za cíl právě negovat normy a zvyklosti většiny.

2.2.1 Scéna – subkulturní scéna, subkulturní styl

Scéna mívá základy v subkulturách, ale nelze jí ztotožňovat s konkrétní z nich. Je to „moderní městská forma společenského styku, ve které mají účastníci stejný zájem na trávení volného času nebo se zaměřují na stejný životní styl, ale nemusejí se vzájemně znát.“ Většina mladých lidí může patřit i do několika scén současně (Smolík, 2010, str. 37).

Subkulturní ideologie nachází svůj výraz v tzv. subkulturním stylu. Styl se podle britského sociologa Dicka Hebdige skládá ze tří vzájemně propojených složek: vizáže, vystupování a slangu. Styl nejenže vyjadřuje subkulturní ideologii svého nositele, ale zároveň demonstruje jeho identitu jako člena subkultury, takže je rozpoznatelný. Nejviditelnější a tudíž nejvýraznější součástí stylu je vizáž, tedy oblečení, úprava vlasů, ozdoby a doplňky, jednoduše celkový vzhled jedince. Právě skrze vizáž může člen subkultury nejsnáze demonstrovat svou příslušnost k dané subkultuře a odlišnost od mainstreamu.

Ovšem jak upozorňuje David Muggleton, v současné době dochází k častému míšení stylů různých subkultur. Zatímco v 70. – 80. letech 20. století byly jednotlivé subkultury jasně odlišitelné, dochází nyní ve stále větší míře ke kombinování různých prvků oděvu, převzatých od často ideologicky protichůdných subkultur. Typickým příkladem může být kombinace skinheadské a punkové vizáže, jejíž nositel je označován jako skunk (složenina slov skinhead a punk). Jak tvrdí sociální antropolog Ted Polhemus, důvodem, proč k tomu dochází, je tzv. „supermarket stylů“, charakteristický pro současnou společnost. Jedinci si dnes mohou svobodně vybírat, cokoliv se jim zlíbí, a kombinovat prvky pocházející z různých zdrojů. To je také důvod, proč někteří autoři v souvislosti se současnými subkulturami raději volí termín post-subkultury, kterým vyjadřují mimo jiné právě toto splývání stylů.

2.3 Charakteristika vybraných subkultur mládeže

2.3.1 Punk subkultura

Tato subkultura byla podobně jako skinheads projevem „snahy městské dělnické a studentské mládeže o autenticitu a přirozenost ve svém cítění a projevu“. Tyto pocity byly projevovány hlavně hudbou, ale jedná se i o širší společenský jev. Má své místo v kultuře obecně, ale i v sociální a ekonomické oblasti.

Slovo punk znamená v angličtině „výtržník“. Kořeny punku nalezneme na konci 60. let 20. století jako projev vzdoru vůči technizaci a komercializaci rock'n'rollu. Punková hudba je charakteristická jednoduchostí a úderností, v textech se pak objevuje poetika drsného života na ulici, života bez budoucnosti. Samotné heslo „No future“ je však spojené až s polovinou 70. let s první britskou punkovou skupinou Sex Pistols, která v jednom ze svých největších hitů „God Save the Queen“ paroduje britskou státní hymnu. „No future“ (žádná budoucnost) vyjadřuje jeden ze základních postojů punku, nihilismus. Zatímco zá-

klad punkové ideologie je tedy spojen s tzv. první punkovou vlnou (punk 77), charakteristická punková vizáž vychází až z tzv. druhé punkové vlny (punk 82). Jejím typickým představitelem byla skupina The Exploited. Je pro ni typický barevný natužený účes zvaný „číro“, kožená bunda označovaná jako „křivák“, vysoké boty, spínací špendlíky a řetězy. Mezi běžné prvky pak patří právě hesla „No future“ a „Punk’s not dead“, která se objevují zejména na oblečení ve formě nápisů či nášivek nebo složená ze zavíracích špendlíků.

U nás se objevili koncem 70. let, což samozřejmě stávajícímu režimu nebylo po chuti. Kapely dostaly zákaz vystupování a jejich stoupenci byli pronásledováni StB. Skutečný nástup punku nastal podle Smolíka až v polovině 80. let, kdy se stal součástí undergroundu (Smolík, 2010, str. 189).

Obr. č. 1 Punk subkultura

2.3.2 Metal subkutura

Kritérium autenticity je významné v metalové subkultuře. Bývá proto označována jako „odcizená subkultura“ – od jejích stoupenců se vyžaduje bezvýhradná oddanost hudbě, subkultuře a v důsledku odluka od společnosti. Ti, kteří tyto nepsané zákony důsledně nedodržují, bývají označováni za „pozéry“, jimiž se pohrdá.

Smolík (2010, str. 207) uvádí, že popsat tuto subkulturu je velice složité, protože se dělí do několika proudů a navíc se prolíná s ostatními styly, jako je punk nebo hip hop. Mnoho

autorů se však shodne, že stěžejním rokem pro vznik Metalu je rok 1970, kdy bylo vydáno album *Paranoid* skupiny Black Sabbath. Tato skupina měla úplně odlišnou image na rozdíl od jiných, měla totiž blízko k čarodějnictví a mysticismu. Vznik tohoto stylu tedy řadíme na rozhraní 70. a 80. let.

Pro jejich image jsou typické dlouhé vlasy, džínové nebo kožené oblečení, tmavě namalované oči, provokativní nápisy na tričkách, kožené doplňky, náramky a pásky s hroty, lebkami někdy také dlouhé vousy. Metalisté také bývají často spojováni s konzumací alkoholu a drog (Smolík, 2010, str. 209).

Pro české prostředí, v němž se metal etabloval v průběhu 80. let 20. století, je charakteristická určitá izolovanost metalové subkultury od ostatních hudebních proudů. K většímu rozmachu subkultury a především hudby však dochází až v 90. letech 20. století. Také se tehdy ještě používal termín „hard rock“. *Metalisté byli často médiu prezentováni jako příživníci a protisocialističtí živlové.* První oficiální metalové festivaly se konaly až v letech 1984 – 1989. Někteří hudebníci byli dokonce obviněni z propagace fašismu, ale postupem času se metal zařadil mezi ostatní styly na českou hudební scénu (Smolík, 2010, str. 218-220). Po roce 1989 se metal u nás dostal do útlumu, který s sebou přinesly společenské změny.

Některé kapely zůstaly v undergroundu a některé se komercializovaly. Rozkvět toho stylu se naplno ohlásil okolo roku 2000, kdy se řešila politizace metalové hudby. Důvodem toho byl národně socialistický black metal, který svými texty navazuje na odkaz Hitlerovy třetí říše. U nás bylo ale takovýchto projevů málo (Smolík, 2010, str. 222-224) V současnosti je trendem celkem nová odnož metalu, co je pagan metal, která vznikla ve Švédsku díky kapele Bathory. Je pomalejší, epičtější, větší význam mají vokály a klávesy a jde stranou image, která má nahánět hrůzu.

Dalším novým směrem je také například folk metal, který je ještě melodičtější a zpěvnější (Smolík, 2010, s. 224-225). Viktor Palák (in Brož, Veselý a kol., 2011, str. 194, 195) uvádí, že vizuálně nejpodmanivější metalový subžánr je black metal. Už není tím postrachem, jako byl dříve, ale pořád přitahuje lidi svou zálibou v temnotě, individuální vnímání je nadřazeno stádnosti a hlavní ctností je solitérnost. Progresivní uvažování se zde kloubí se lpěním na tradicích. Uvádí také, že metalových fanoušků je sice málo, ale za to jsou vidět.

Koncerty metalových kapel jsou charakteristické velkou hlasitostí, metal totiž „musí hřmít, buráct a zabíjet“. Americká metalová kapela Manowar je považována za nejhlasitější hudební skupinu vůbec a s hodnotou 129,5 dB je oficiální držitelkou Guinnessova rekordu (pro srovnání, startující letadlo vydává hluk „pouze“ 120 dB). Zatímco punkeři na koncertě tančí „pogo“, metalisté kývají hlavou do rytmu hudby a ukazují rukou tzv. metalové rohy (vidličky, paroháč). Toto gesto údajně odkoukal zpěvák skupiny Black Sabbath od své italské babičky, která jím zaháněla neštěstí. I když se někdy nazývá „satanův pozdrav“ či „d'áblovo znamení“, se satanismem tedy nemá nic společného. Přestože některé odnože metalu se k satanismu opravdu hlásí, rozhodně nelze tuto ideologii považovat za charakteristicky metalovou. Ostatně metal zahrnuje hudebně i ideologicky opravdu rozmanité proudy, stejně jako styly oblečení. Spojujícím prvkem vizáže tak jsou patrně pouze dlouhé rozpuštěné vlasy.

Obr. č. 2 Metal subkultura

2.3.3 Hardcore subkultura

Jako jedna z reakcí na komercializaci punkové scény se v USA v 80. letech 20. století formuje hardcore. Tato subkultura je ostře ideologicky vyhraněná: v jejím základu stojí razantní odmítání konzumu a angažovanost v oblasti lidských práv a ochrany přírody. Hardcore jako hudební styl je rychlejší a agresivnější než punk. Snad více než u punku zde platí, že jej může hrát každý – v rámci subkultury prakticky neexistuje výrazná dělicí čára mezi hudebníky a posluchači. Oproti punku je hardcore charakteristický také jednodušší, ležérnější a méně provokativní vizáží: jeansy, krátká trička, flanelové košile, krátký účes nebo oholená hlava.

V reakci na punkovou subkulturní ideologii plnou nihilismu vzniká v rámci hardcore další subkultura charakteristická významným podílem subkulturní ideologie, tzv. Straight Edge, často označovaná zkratkou sXe. Stoupenci Straight Edge jsou zastánci drogové abstinence (včetně legálních drog, tedy alkoholu a cigaret) a odmítají příležitostný sex. Později některé proudy ve snaze o „čistý život“ prosazují také vegetariánství či veganství, typický je pro ně též boj za práva zvířat. Nejvýraznějším symbolem této subkultury je písmeno X nakreslené či vytetované na hřbetu ruky. Jeho původ leží ve zvyklosti označovat mladistvým při vstupu do amerických klubů ruce velkým písmenem X, aby zaměstnanci klubu poznali, že jim nesmí nalít alkohol. Z písmena X se namísto stigmatu stal symbol hrdosti.

Obr. č. 3 Hardcore subkultura

2.3.4 Tatro subkultura

Akt tetování je až tisíce let starý. Přestože máme o historii tetování velké množství důkazů a materiálů, nejčastěji bývá časově určováno jako “od nepaměti” a stáří tetování bylo až do roku 1991 pouze otázkou hypotéz a domněnek. Wilfrid Dyson Hambly, britský antropolog, v roce 1925 předkládal svou tezi, že výzkum historie tatuáže bude sahat až za hranici 6000 let zaznamenané historie. Další domněnky archeologů vznikly na základě zářezů na lidských ostatecích, které byly dle nich důkazem rituálních jizev, a tedy i možným tetování sahající až do doby před 14000 lety. Na tetování ukazují některé ženské sošky (“venuše”), ale bezpečně je nemůžeme doložit; může tu jít i o malování (Neustupný, 1946, s. 45).

Tradice moderního tetování západního světa, jak jej známe dnes, odkazuje do Polynézie 18. století. V Evropě novinku rozšířili námořníci, kteří neodolali „suvénýru“ ze svých plaveb. V průběhu staletí se na obrázky na kůži nabalilo množství negativních asociací, daných historickým kontextem. Nejčastěji se jedná o spojitost s vězením nebo armádou.

V současné době tomuto fenoménu “propadlo” až pětadvacet procent osob ve věku do třiceti let, přesto by se dalo říci, že je to číslo pouze informativní a nelze tuto subkulturu limitovat žádnými konkrétními aspekty. Tetování je subkulturou bez hranic a konkrétních pravidel, vyskytuje se napříč všemi společenskými vrstvami i kulturami. Při hledání styčných bodů “tattoo scény” lépe než “subkultura” funguje termín “dílcí kultura”, která lépe a přesněji vyjadřuje kulturní sounáležitost s dominantní společností. „Kérky“ zdobí skejťáky, pankáče, anarchisty, skinheady, technaře, hooligans, hippies i satanisty, kteří tetováním ukazují odlišnost vůči dominantním normám, ale taky úředníky, politiky, právníky nebo manažery, kteří tyto normy dodržují nebo přímo vytvářejí (Veselý, 2011, s. 21).

Tetování je dnes většinou chápáno jako trend, móda, ozdoba (často jsou to především estetická měřítká, která odlišují od „normálu“); jestliže má symboliku, pak je obvykle vyjádřením individuality, svobody, názoru a postoje nebo revolty. Oblíbené motivy z dřívějšíka – ornamenty, tzv. tribaly, realistické obrázky – dnes nahrazují divoké barvy, abstrakce a výrazné retro. Dříve bylo tetování chápáno výhradně jako řemeslo, dnes se posouvá do sféry umění. Cení se originalita, rukopis tatéra. V naší republice je celá řada tetovacích studií a salónů a další a další stále vznikají.

Obr. č. 4 Tatroo subkultura

3 SOCIÁLNÍ STEREOTYPY A PŘEDSUDKY

V této kapitole se zaměříme na popis a definování sociálních předsudků a stereotypů. Sociální stereotypy a předsudky se v dnešní společnosti objevují velmi často. Pokud se dospívající jedinec přihlásí k určité subkulturní skupině, může to pro něj znamenat konflikt s většinovou společností a nutnost se neustále ospravedlňovat. Většinová společnost je pak vyhraněná proti takovýmto skupinám stereotypy a nejrůznějšími předsudky. My se v první řadě zaměříme na popis stereotypu.

3.1 Stereotypy

Úvodem této kapitoly si nejprve uvedeme výstižnou definici od autora Buriánka, který popisuje stereotyp jako „zevšeobecnující mínění o skupinách nebo objektech. Jde o šablonovitý způsob vnímání, posuzování, a hodnocení toho, k čemu se vztahuje. Není výsledkem přímé zkušenosti, je přebírán a udržuje se tradicí“ (Buriánek, 2005, str. 34).

Autor Kassin (2007, str. 522) dále stereotypy charakterizuje jako určitá přesvědčení vůči konkrétním skupinám, jejímž členům jsou přisuzovány určité vlastnosti. Jako názorný příklad si můžeme uvést, že většinová populace si myslí, že všichni dospívající jedinci a dospělí patřící do subkultury skateboardingu jsou vandalové a drogově závislí. Bohužel právě takovéto stereotypy vrhají na subkulturní skupiny ponurý stín.

Stereotypy tedy chápeme jako posuzování jedinců či celých skupin založené na naučeném vzorci chování, který nemusí být vždy správný. Takovéto vzorce chování postrádají pružnost. Stereotypy se mohou vázat k tělesným i duševním znakům, k příslušnosti k určitým skupinám a jejich projevům chování (jazyk, životní styl nebo ideologie) (Urban, 2006, str. 123).

Všeobecné užívání stereotypů většinovou společností můžeme také chápat ve smyslu nástroje, který má poskytnout ospravedlnění kategorického odmítání nějaké skupiny nebo jednotlivce, jednak jako prostředek na třídění či výběr, aby se vnímání a uvažování v běžném životě tolik nekomplikovalo (Gordon, 2004, str. 216).

Charakteristické pro stereotyp je vznik klišé. Tímto pojmem máme na mysli tendence, které připisují typické vlastnosti všem členům dané subkultury. Můžeme tedy říci, že v povaze stereotypů je zakotvená generalizace. Musíme, ale však zdůraznit, že stereotypy nemusí mít vždy negativní složku, ale může být brát také pozitivně (Novák, 2002, str. 11).

Pro odhadování vlastností sociálních skupin se stereotyp může jevit jako dobrý nástroj, ale nadměrná generalizace zapříčiní, že začneme přehlížet i ty nejmenší rozdíly uvnitř skupin. Tímto zcela jistě dospějeme ke špatnému závěru o jednotlivých členech. Důležité je tedy, abychom braly v potaz, že stereotypy mohou být jak správné, tak i mylné. Do naší paměti nám stereotypy zjevně naskakují samy od sebe, automaticky. Pokud se zaměříme na odbourání mylných stereotypů, jde to stejně, jako když se snažíme zbavit nežádoucích zlozvyků. Jako základní předpoklad pro odbourání negativních stereotypů je mít dostatek informací a soustředěnost (Kassin, 2007, str. 523).

Ze zmíněných informací je nám tedy jasné, že stereotyp je naučený, navyklý vzorec chování a myšlení, který slouží posuzování jedinců či celých skupin. Stereotypy však nemusí mít reálný základ, přesto je k nim přistupováno jako k obecně platným, což není vždy správně. Pokud je jednou osoba identifikována jako jedinec, který patří k jisté skupině, automaticky, prostřednictvím stereotypu, mu jsou přisuzovány všechny vlastnosti této skupiny a aktivuje se tak i předsudek. Jako dodatek je tedy důležité zmínit, že nejčastější projevy stereotypů jsou předsudky a právě o těch bude další kapitola této práce.

3.2 Předsudky

V další části bakalářské práce se zaměříme na předsudky. S předsudky se můžeme setkávat téměř každý den a to ve formě nejrůznějších názorů, ale také postojů, které může většinová společnost směřovat jak vůči subkulturním skupinám, tak i vůči samotným členům těchto subkultur.

Předsudek chápe Gordon (2004, str. 38) jako určitý model nepřátelského chování v mezilidských vztazích, namířeného proti celé skupině nebo proti jejím jednotlivým příslušníkům. Obecně tedy můžeme předsudek chápat jako smýšlení o ostatních v negativním smyslu bez jakéhokoliv náležitého opodstatnění. Nutno dodat, že nejčastější projevy předsudků spočívají v tom, jak se zavrhanými skupinami a příslušníky těchto skupin jednáme a komunikujeme. Předsudky mohou vznikat na základě traumatických zážitků, způsobem výchovy nebo také označováním různých skupin nálepkami, které jsou jim přisuzovány.

Dle sociologického slovníku autora Jandourka (2001, str. 198) jsou předsudky druhem stereotypu, který se často zakládá na neúplných a nepravdivých informacích.

Takovéto myšlení považujeme za obecně platné a může vyústit až k agresivně vedené energii vůči vyhlédnuté osobě nebo skupině osob. Předsudky mohou také vznikat generalizováním nějakého poznatku, kterým může být seznámení se s nějakými osobami nebo nepřesná zpráva z medií.

Podle Urbana (2006, str. 123) chápeme předsudky také jako uzavřený afektivně podbarvený postoj k čemukoliv (vlastní nebo cizí schopnosti, nějaké životní situaci, události). Jedná se o určitý druh předpojatosti a názorové strnulosti, která se neopírá se o porozumění a empatii.

Ve vztahu k subkulturním skupinám můžeme předsudek charakterizovat jako „odmítavý až nepřátelský postoj vůči člověku, který patří do určité skupiny, jen proto, že do této skupiny patří, a má se tudíž za to, že má nežádoucí vlastnosti připisované této skupině.“ (Gordon, 2004, str. 39).

Předsudek můžeme tedy chápat jako nějakou představu o jedincích nebo skupinách lidí, bez ohledu na jejich individualitu nebo povahu. Tyto, představy ve většině případů nejsou založeny na reálné pravdě. Takovéto informace pocházejí takzvaně z doslechu, nebo reflektují obecně zažitou představu a nemají s pravdivou realitou takřka nic společného. Konkrétně dotčenému jedinci nebo skupině lidí, proti kterým je takový předsudek veden, pak téměř vždy škodí. Je třeba mít na zřeteli, že každý člověk je jedinečný, a jako k takovému bychom k němu měli být schopni přistupovat.

3.3 Shrnutí teoretické části

V teoretické části jsme věnovali významný prostor vymezení pojmu dospívání, jako stěžejní kategorie v psychosociálním vývoji jedince. V tomto období plní jedinec důležité vývojové úkoly, které mají zásadní vliv na jeho pozdější život, probíhá zde příprava na budoucí povolání, dochází k rozvoji zálib a koníčků, mladý člověk zkouší a experimentuje, nalézá a opouští různé vrstevnické skupiny, hledá a často i nalézá své místo v životě.

Jelikož je hlavním tématem práce vliv subkultur na život dospívajících, další podstatný prostor v teoretické části jsme věnovali vymezení pojmu subkultura a subkultury mládeže, s důrazem na jejich vliv v procesu socializace adolescentů.

S ohledem na kontroverzní vnímání a přístup společnosti k subkulturám je poslední kapitola teoretické části věnována stereotypům a předsudkům, které často téma subkultur provází.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 VÝCHODISKA VÝZKUMU

Tematika subkultur mládeže je velice zajímavá a byla cílem již mnoha prováděných výzkumů, jak v zahraničí, tak u nás. Charakteristika výzkumného problému

V následující části bakalářské práce budeme pomocí kvalitativního výzkumu ověřovat a zjišťovat vliv příslušnosti k subkultuře na společenské uplatnění respondentů, na jejich názory, hodnotovou orientaci a životní styl.

Jak uvádí ve své publikaci Chráska, (2007, s. 17) výzkumný problém by měl být stanoven zcela konkrétně, jednoznačně a pokud možno v tázací podobě.

V následujících kapitolách se tedy budeme věnovat stanovení a objasnění hlavního výzkumného cíle, dílčích výzkumných cílů a formulujeme výzkumné otázky. Zdůvodníme výběr zvolené výzkumné metody, blíže se obeznámíme s charakteristikou výzkumného vzorku a podrobně popíšeme podmínky a realizaci výzkumu.

4.1 Výzkumný cíl, dílčí cíle, výzkumné otázky

Hlavním cílem výzkumu je zjistit, ověřit, jak dlouhodobá příslušnost ke konkrétní subkultuře ovlivnila společenské uplatnění jejich členů. Vliv bude posuzován a hodnocen z perspektivy respondentů, příslušníků jednotlivých subkultur.

4.1.1 Dílčí cíle

1. Zjistit, popsat okolnosti, které byly určující pro vstup respondentů do subkultury.
2. Zjistit, co bylo pro respondenty motivem pro výběr konkrétní subkultury.
3. Zmapovat nejčastější reakce okolí respondentů na jejich příslušnost k subkultuře.
4. Ověřit vliv příslušnosti k subkultuře na postoje, názory a hodnotový systém a životní styl respondentů.
5. Postihnout případné souvislosti mezi příslušností respondentů k subkultuře a jejich společenským uplatněním.
6. Zjistit subjektivní názor respondentů na přínos členství v subkultuře pro jejich osobní život.

4.1.2 Výzkumné otázky

Stanovení hlavního výzkumného cíle definování dílčích výzkumných cílů bylo podkladem k vytvoření jednotlivých výzkumných otázek. Pomocí konkrétních otázek, které budou pokládány respondentům v rozhovoru, budeme hledat odpovědi na následující výzkumné otázky a již definované výzkumné cíle.

1. Jak došlo k tomu, že se respondenti stali příslušníky dané subkultury?
2. Co mělo zásadní vliv na výběr konkrétní subkultury?
3. Jaké byly nejčastější reakce okolí respondentů na jejich příslušnost k subkultuře?
4. K jakým změnám došlo v životě respondentů v souvislosti s příslušností k subkultuře?
5. Jaké souvislosti spatřují respondenti mezi svým současným společenským uplatněním a příslušností k subkultuře?
6. Co dala, eventuelně vzala, příslušnost k subkultuře jednotlivým respondentům?

Tématem bakalářské práce je vliv příslušnosti k subkultuře na společenské uplatnění, a to z pohledu lidí v období mladé dospělosti. Jde o oblast, která je, jak se domníváme, málo diskutovaná a opomíjená a výzkumy konkrétně zaměřené na tuto oblast vlivu nenalzáme. Informacemi a zjištěními, které vyplývají z realizovaného výzkumu, bychom rádi přispěli k obohacení poznatků týkajících se vlivu subkultur na život a společenské uplatnění adolescentů.

4.2 Strategie výzkumu

Cílem výzkumu je zjistit, jak ovlivnila příslušnost respondentů k subkultuře jejich pozdější společenské uplatnění. Jelikož nám šlo o získání informací týkajících se subjektivního názoru konkrétních osob na dané téma, rozhodli jsme se, s ohledem na cíl naší práce, získat potřebné informace prostřednictvím kvalitativního výzkumu, oproti původně zamýšlenému výzkumu kvantitativnímu, který měl být realizován plošně, pomocí dotazníkového šetření.

Kvalitativně orientovaný výzkum umožňuje osobní kontakt s respondenty a tím hlubší porozumění zkoumanému jevu. Zjišťuje názory a postoje konkrétních osob, poskytuje informace o širších souvislostech s danými jevy, umožňuje hlubší vhled a získání detailnějších informací o zkoumané problematice. Nevýhodou je jeho poměrně velká časová náročnost,

zejména při doslovném přepisu rozhovorů ze záznamu a vyšší nároky na technické zabezpečení a následné zpracování výpovědí respondentů. Vzhledem k osobní povaze výpovědí do záznamu je zapotřebí souhlasu všech respondentů s pořízením záznamu a jeho využitím pro účely výzkumu.

Jelikož se nám jedná o zjišťování subjektivních postojů a názorů vybraných respondentů, nelze zjištěné poznatky použít v obecné rovině. Zjištěné informace lze použít spíše jako dílčí údaje, protože jsou spojeny s konkrétním okruhem osob a vztahují se ke konkrétnímu jedinci v kontextu dané problematiky. Z tohoto důvodu se jevílo využití metod kvalitativního výzkumu jako mnohem vhodnější a splňující účel.

4.2.1 Metoda sběru dat

Výzkumnou metodou použitou k získání odpovědí na stanovené otázky byl kvalitativní výzkum prováděný metodou rozhovoru s vybranými respondenty z konkrétních subkultur. Jako nosná výzkumná metoda byl zvolen polostrukturovaný rozhovor, jenž umožňuje získávání dat od respondentů prostřednictvím jejich osobních výpovědí.

Výhody neformálního polostrukturovaného rozhovoru spočívají podle Hendla (2005, str. 175) právě v tom, že tento typ rozhovoru zohledňuje individuální rozdíly. Otázky mohou být individualizovány, tak aby komunikace měla hlubší charakter a využilo se bezprostřednosti tohoto rozhovoru.

Pro účel výzkumu se ukázalo využití polostrukturovaného rozhovoru jako nejvhodnější metody, neboť bylo možné zjistit, jak informátoři vnímají zkoumaný problém a jaký má pro ně význam. Struktura rozhovoru byla předem stanovená, byla vymezena určitá témata, na která se měli informátoři ve svých odpovědích zaměřit, pořadí však bylo libovolné a poskytovalo prostor pro improvizaci, či případné doplňující otázky.

Otázky byly tematicky rozčleněny do několika okruhů. První z nich se týkal dotazů ohledně příslušnosti ke konkrétní subkultuře, které měly návaznost na otázky ohledně osobních prožitků a zkušeností s reakcí veřejnosti příslušnost k dané subkultuře a zkušeností respondentů těmito reakcemi. Ty byly dále členěny do okruhů zaměřujících se na rodinu, přátele, partnery a ostatní lidi a společnost obecně. Další okruh byl věnován změnám v životě respondentů v souvislosti s příslušností k subkultuře. Poslední okruh byl zaměřen na hledání odpovědí na otázku, zda respondenti spatřují souvislost mezi příslušností k subkultuře

a svým společenským uplatněním a zda vnímají nějaká pozitiva, či negativa související s příslušností k subkultuře. Struktura rozhovoru je pro příklad uvedena v příloze PI na konci práce.

4.2.2 Výzkumný vzorek

V tomto výzkumu se jevil vhodnou výběrovou strategií pro výběr výzkumného vzorku záměrný výběr. (Chráška 2007, str. 22). Vzorek byl sestaven se zohledněním důrazu na zkoumaný problém. Kritériem pro zařazení do vzorku byly předem definované charakteristiky, podmínky, které musel respondent splňovat. Respondenti byli vybráni tak, aby splňovali předpoklad dlouhodobé příslušnosti k vybraným subkulturám a zároveň již byli ve věku a situaci, kdy jsou zcela ekonomicky samostatní, nezávislí na podpoře rodiny.

Výzkumný soubor sestává z jedinců, příslušníků vybraných hudebních subkultur (punk, metal, hardcore) a subkultury „tattoo“.

Za dlouhodobou příslušnost k subkultuře je považován jedinec, který se v současnosti cítí být příslušníkem subkultury, nebo jím byl minimálně 3 roky v minulosti.

Věková struktura vzorku je ohraničena kategorií mladé dospělosti, která je v literatuře vymezena věkovým rozmezím 20 - 35 let (Vágnerová 2000, str. 304).

Ekonomická samostatnost a nezávislost na podpoře rodiny je definována, jako schopnost jedince samostatné existence, bez nutné finanční podpory rodiny, schopnost vydělávat prostředky vlastní prací (Vágnerová 2000, str. 303).

Snahou bylo vytvořit homogenní vzorek (Disman, 2002, str. 304), což vedlo k rozhodnutí omezit informátory pouze na příslušníky vybraných hudebních subkultur a subkultury „tattoo“. Motivem byl jednak snadný přístup k většímu počtu vhodných kandidátů z řad mladých lidí sdružujících se kolem projektu Hudební zkušebny pro mládež v Opavě a dále osobní zkušenost a osobní vazby s lidmi, kteří otevřeně vyjadřují a prezentují svou příslušnost k určité subkultuře.

Následuje stručné představení respondentů, účastníků výzkumu v tabulce, v níž je uveden věk respondentů, subkultura, k níž se hlásí, nejvyšší dosažené vzdělání, tvůrčí činnost, které se respondenti v rámci subkultury věnují a povolání, které zastávají v současné době.

Tabulka č. 1 Výzkumný vzorek

JMÉNO, PŘEZDÍVKA	VĚK	SUBKULTURA	DOSAŽENÉ VZDĚLÁNÍ	TVŮRČÍ ČINNOST	ZAMĚSTNÁNÍ, POVOLÁNÍ
BÁRT	33	PUNK	VYUČEN	AKTIVNÍ ČLEN 3 KAPEL, HRA NA KYTARU, ZPĚV	PIERCÉR V TETOVACÍM SALONU
BEKUS	35	TATOO	STŘEDOŠKOLSKÉ	MALBA, KRESBA, PLASTIKY, FOTOGRAFIE, AKTIVNÍ ČLEN HUDEBNÍ KAPELY, HRA NA BICÍ	OSVČ – VLASTNÍ TETOVACÍ SALON, TATÉR
RADIM	26	METAL	VYSOKOŠKOLSKÉ	AKTIVNÍ ČLEN HUDEBNÍ KAPELY, HRA NA BICÍ	OSVČ – VLASTNÍ NAHRÁVACÍ STUDIO, AUDIOVIZUÁLNÍ TVORBA
ŠONAJ	26	HARDCORE	VYSOKOŠKOLSKÉ	AKTIVNÍ ČLEN 2 KAPEL, HRA NA KYTARU, BICÍ	OSVČ – NAHRÁVACÍ STUDIO, ZVUK, GRAFIKA
OZZY	27	METAL	VYSOKOŠKOLSKÉ	AKTIVNÍ ČLEN 2 KAPEL, HRA NA KYTARU, ZPĚV	WEBNODE – GRAFIK, WEBDESIGNER OSVČ - NAHRÁVACÍ STUDIO, GRAFIKA, WEBDESIGN

4.2.3 Organizace výzkumu

Rozhovory byly nahrávány pomocí fotoaparátu umístěného na stativu, respondenti byli předem požádáni o souhlas s nahráváním a využitím pořízené nahrávky pro účely výzkumu (Příloha PII). Předem byl rovněž určen časový rámeček a přesný harmonogram poskytovaných rozhovorů.

Kontakty na jednotlivé respondenty jsem získala, jak již bylo uvedeno výše, díky osobním vztahům z doby svého působení v nízkoprahových zařízeních v Opavě v letech 2006 - 2015, a v projektu Hudební zkušebna pro mládež v Opavě. Vybraným respondentům byl vysvětlen a představen záměr výzkumu a stručně popsáno téma a náplň bakalářské práce. Byli ujištěni o tom, že veškeré získané informace, budou použity právě a jen pro účely této práce. Bylo jim stručně nastíněno, jak bude naše spolupráce probíhat, a byli rovněž informováni o skutečnosti, že na všechny kladené otázky budou odpovídat dobrovolně, podle toho, jak oni sami uznají za vhodné, pokud se ke konkrétní otázce vyjadřovat nechtějí, nemusí.

5 INTERPRETACE VÝZKUMU

V následující kapitole se budeme zabývat analýzou informací, které jsme získali prostřednictvím doslovné transkripce, přepisu jednotlivých rozhovorů s vybranými respondenty. Zpracování získaných dat bylo prováděno metodou otevřeného kódování (Šváříček, Šed'ová 2007, str. 211).

V předchozí fázi jsme získané informace přepsali do písemné podoby. Dále jsme postupovali tak, že jsme nejprve důkladně všechny rozhovory přečetli. Následně jsme se v jednotlivých částech textu snažili najít určité shodné znaky, podobnosti případně shody v odpovědích. Ty jsme pro lepší přehlednost graficky označili určitou barvou. Vytvořili jsme tak jednotlivé kódy, které jsme podle obsahové podobnosti přiřadili ke kategoriím. Pro jednotlivé kategorie jsme vytvořili zobecněný název. Vytvořené kategorie a kódy uvádíme pro přehlednost v následující tabulce.

Tabulka č. 2 Kategorie a kódy

	KATEGORIE	KÓDY			
I.	KDYŽ MÁŠ TALENT, TAK SE NEUBRÁNÍŠ	PARTA	VZOR	MUZIKA	REBÉLIE
II.	AKCE A REAKCE	TO SUNDÁŠ	JE NÁŠ, NECHÁME SI HO	KDO SI HRAJE, NEZLOBÍ	Z DOMU!
III.	KOLOTOČ ZMĚN	PODLE NOSA POZNÁŠ KOSA	VEDLE JAKO JEDLE	VŠUDE DOBŘE, TAK CO DOMA	REVOLTA
IV.	TUŠENÍ SOUVISLOSTÍ	OTEVŘENÉ DVEŘE	MUZIKA	TUDY CESTA NEVEDE	JINAK
V.	PIEDESTAL	SVOBODA TOLERANCE	BÝT SVÝM PÁNEM SPLNĚNÉ SNY	PRÁCE JE ZÁBAVA DÁVAT KUS SEBE	HUDBA PŘÁTELSTVÍ
VI.	POŠLI TO DÁL	NEBUĎ OVCE	JDI ZA SVÝM SNEM	NESUĎ	ŽIJ A NECHEJ ŽÍT

Pro názornost uvádíme i zkrácený záznam postupu při interpretaci získaných dat u dvou kategorií. Z důvodu zachování doporučeného rozsahu bakalářské práce bude kompletní interpretace dat prezentována v samostatné příloze, která bude k dispozici při obhajobě práce, spolu s přepisem všech rozhovorů s respondenty.

5.1 Kategorie I – když máš talent, tak se neubráníš

První kategorie obsahuje kódy: parta, vzor, muzika, rebelie

Parta

Ve výpovědích respondentů na otázku „Jak k tomu došlo?“, se jako prvek vlivu pro výběr subkultury a vstup do jejích řad často objevuje parta, skupina přátel. Vzhledem k tomu, že hovoříme o období ohraničené věkem 15 – 18 let, hraje zde role vrstevnické skupiny, party velmi významnou, ne-li určující roli. Nahrazuje přirozeně upozaděnou funkci rodiny a funguje jako katalyzátor změn v souvislosti s přechodem do dospělosti.

Respondent č. 1 odpověděl:

„Dostal jsem se k tomu úplně jednoduše, a to je, že jsem tady v Opavě brázdil ulice na bruslích kolečkových a ničil jsem obrubníky, ale tím, že jsem se špatně učil, tak mi je rodiče zakázali, a to už byl kousek od koruny, jsem se dostal hnedka na Ptáček, kde jsem potkal punkovou partu a zjistil jsem, že máme spoustu společného, že vidíme ten svět stejnýma očima. Navíc já jsem už od 13 let docela poslouchal punkovou muziku, takže tak nějak jsem se k tomu dostal.“

Vzor

Jako vzor je možné vnímat jistou autoritu v životě člověka, kterou může ztělesňovat určitá konkrétní blízká osoba, osoba, či skupina osob z blízkého okolí nebo i veřejnosti, na které člověk oceňuje a hodnotí určité znaky. Z výpovědí respondentů je patrná častější identifikace se vzory v rodině (otec, bratr). V souvislosti s touto skutečností bude zajímavé posoudit, jaké jsou reakce rodiny na příslušnost k subkultuře u respondentů, kteří uvádí svůj vzor v rodině.

Výpověď respondenta č. 5: *„Tak to začalo někdy ve 14, když jsem objevil Metalicu a táta je strašný rocker a tak jsem na to nějak přešel.“*

Výpověď respondenta č. 3: *„Řekněme asi to nejvíc, jak kdyby šlo s přechodem na ten gym-pl, kdy i starší brácha mi začal dávat nějaké tipy na hudbu, kterou on poslouchá. Takže jsem samozřejmě šel po bráchoových stopách.“*

Muzika

Jelikož jsou respondenti vybraní pro výzkum nejčastěji příslušníky hudebních subkultur a bez výjimky všichni se hudbě aktivně věnují, je hudba jakýmsi spojovacím článkem mezi všemi definovanými kategoriemi a kódy. Vyznávání a preference určitého hudebního stylu je pak zde určujícím faktorem pro volbu dané konkrétní subkultury, ke které se respondenti hlásí.

Respondent č. 1: *„...vlastně od 15 let jsem součástí nějaké punk rockové scény“*

„...samozřejmě záleží, jak ten punk rock člověk vnímá, pro mě to spíš byla ta muzika“

Respondent č. 3: *„Já jsem vlastně taky začínal jako na punku, skáčku, na regéčkách, ale potom se to s tím dospívání přeměnilo na ten metal, nebo na tvrdší styl nějaký...“*

Respondent č. 4: *„No, tak subkultura, ke které mám nejbliž, tak je asi hardcorová hudební scéna, protože vlastně funguju v kapele, která tenhle ten žánr dlouhou dobu hrála“*

Respondent č. 5: *„no dřív jsem býval jako, že vyloženě metalista“*

Rebelie

Jako impulz pro příslušnost k subkultuře se ve výpovědi objevuje pouze u jednoho respondenta.

Respondent č. 2 *„K tetování, člověče, to bych musel zajít trochu dál....už od základky jsem měl nějakou takovou v sobě rebelii, že, já mám to do dneška, že jako by nebýt ovce, nebýt tak jako ostatní a vnímat svět podle toho, jak ho vnímat chci, a ne podle toho, jak mi to dává ta společnost. No a k tomu patřily ty „kérky“, takže jsem někdy v 16 objevil „kérky“, v 18 jsem si první nechal udělat...“*

5.2 Kategorie II - akce a reakce

Tato kategorie zastupuje otázky na reakce okolí na příslušnost respondentů k subkultuře. Pod touto kategorií jsou zahrnuty jak kódy k odpovědím na reakci rodiny, okolí, přátel, eventuelně životních partnerů respondentů.

To sundáš

Obsahuje výpovědi respondentů, kteří zaznamenali odmítavé reakce okolí na změnu zevnějšku.

Respondent č. 1: *„myslím, že mi bylo asi nějakých 17 let, když si táta všiml, že mám nějaký „číro“, a řekl mi, že buď se ostříhám, nebo musím jít z domu, tak jsem šel z domu, že samozřejmě“*

Respondent č. 3: *„Když jsi ale předtím mluvila o těch konfliktech, tak v 16 jsem si dal piercing do brady, a když jsem s tím přišel domů, tak si mamka všimla, že to mám, asi po hodině a začala jančit a pořád rozjížděla tu ofenzivu, to si sundáš, a tak.“*

Je náš, necháme si ho

Vyjadřuje výpovědi respondentů ve smyslu, že reakce okolí, zejména rodičů nebyly negativní, nevyústily v žádný konflikt.

Respondent č. 2: *„První „kérka“ byla v klidu, to jako nebylo žádné nebezpečí, ale pak, když jsem to začal rozjíždět, jako že fest, tak už jako naši říkali, hele jako, až kam to bude, tak jsem jim v podstatě řekl, že chcu, že jako jenom jednu „kérku“, což v podstatě říkám dodneška, protože chcu mít taky jednu „kérku“.“*

„jinak nic, jako, já si myslím, že někdo určitě s tím měl problém v rodině a určitě jako nějaký strýček, nebo zapomenutá tetička si dodneška klepou na hlavu. Ale mi to je docela jedno.“

Respondent č. 5: *„Táta měl radost určitě, ten byl rád, že neposlouchám nějaký „rap“ nebo něco a jinak to prostě jako akceptovali.“*

Kdo si hraje, nezlobí

Označuje výpovědi respondentů o spíše kladných reakcích okolí, zejména rodičů na příslušnost k subkultuře.

Respondent č. 5: *„Oni viděli, že se jako nějak realizuju, neberu drogy, nekouřím, takže jsem byl, jako že prostě nějak tak spořádané dítě, nebo dorostenec, takže to akceptovali v tom, že jsem jako využíval svůj volný čas a investoval jsem prostě čas do kapely a neděla jsem nic, co by mě nějak poškozovalo.“*

Respondent č. 4: *„Tak možná zpočátku, jako v té pubertě, tak vlastně jsem řešil i to oblečení, že jsem nosil prostě potrhané džíny a trička s pankovými kapelama, a tak, ale jinak, já jsem v tomhle byl takový docela introvertní, co se ostatních věcí týče.“*

Takže nějaké problémy doma, ve škole nějak moc nebyly?

„Ne, ne, vůbec...“

Z domu!

Je kód označující výpověď respondenta č. 1, kde reakce na vizuální změnu jako vyjádření příslušnosti k subkultuře vyústila v otevřený konflikt s nečekaným řešením

„když si táta všiml, že mám nějaký „číro“, a řekl mi, že buď se ostříhám, nebo musím jít z domu, tak jsem šel z domu, že samozřejmě“

6 HODNOCENÍ VÝZKUMU

Přestože bylo vytvořeno šest různých kategorií, které se věnovaly vždy odpovědi na jednu otázku k dané zjišťované skutečnosti, přesto se kódy a kategorie vzájemně prolínaly, mnohdy i dublovali. Bylo proto poměrně obtížné roztrždit jednotlivé výpovědi respondentů do kategorií a přiřadit jim kód, neboť neustále byly odhalovány nové vztahy a spojitosti s kódy z jiných kategorií.

Z povahy výzkumu je zřejmé, že výsledky výzkumu není možné použít a aplikovat jako obecný předpoklad. Nicméně je možné usuzovat, že k podobným výsledkům by došli výzkumníci i v případě, že by výzkum realizovali v rámci jiných podobně orientovaných subkultur. Využití výzkumu je tedy možné vnímat jako jistou reflexi vlivu vrstevnické skupiny na utváření osobnosti dospívajících.

6.1 Shrnutí výsledků výzkumu

V empirické části jsme se pokusili blíže objasnit výpovědi respondentů na otázky týkající se jejich vlastního vnímání příslušnosti k preferované subkultuře a vlivu této příslušnosti na jejich společenské uplatnění. V analýze jsme vycházeli především z výpovědi respondentů. Pro lepší vykreslení dané problematiky jsme získané údaje doplnili také o informace, které respondenti uvedli i mimo náš výzkumný rozhovor, jako například některé demografické údaje. Zjištění, která vyplynula z tohoto výzkumu, lze stručně shrnout v následujících bodech:

- Pro vstup do subkultury je u všech respondentů významné období přechodu na střední školu.
- Výběr konkrétní subkultury u všech respondentů ovlivnil preferovaný styl umění.
- Reakce rodiny na příslušnost k subkultuře nebyly u většiny respondentů výrazně odmítavé.
- Příslušnost k subkultuře znamenala pro všechny respondenty výraznou změnu v jejich životě.
- Všichni respondenti bez výjimky spatřují jisté souvislosti s příslušností k subkultuře a současným společenským uplatněním.
- Všichni respondenti uvádějí pozitivní asociace na otázku, co jim dala příslušnost k subkultuře.

- Většina respondentů nevidí žádná negativa v souvislosti se svou příslušností k subkultuře.

Prostřednictvím výzkumu jsme se snažili zjistit jaká je osobní zkušenost respondentů s příslušností k subkultuře, jakou roli hrála, nebo hraje příslušnost k subkultuře v jejich životě a zda vnímají souvislost mezi příslušností k subkultuře a současným společenským uplatněním. Respondentům byly pokládány otázky, při kterých retrospektivně hodnotili svůj osobní postoj k příslušnosti k subkultuře, vlastními slovy charakterizovali a hodnotili důsledky této příslušnosti a zamýšleli se nad možným vlivem příslušnosti k subkultuře na jejich vlastní život.

Z odpovědí respondentů lze usuzovat, že pro tyto konkrétní jedince byl vstup do subkultury velmi významným mezníkem v životě, od kterého se odvíjela jak jejich tvůrčí činnost, tak jejich profesní orientace. Z těchto zjištěných skutečností lze vyvodit závěr, který je v souladu s původním předpokladem, a to takový, že příslušnost k vybrané subkultuře měla a má vliv na společenské uplatnění respondentů.

V souladu s původním předpokladem jsou i kódy, označující odpovědi na otázku „Co dala respondentům příslušnost k subkultuře?“ které jsme zahrnuli pod kategorii č. V - PIEDESTAL. Hodnoty a hesla označující dané kódy jsou jednoznačně výrazem pozitivního hodnocení vlivu příslušnosti k subkultuře na život respondentů.

Tabulka č. 3 Kódy V - Piedestal

SVOBODA	BÝT SVÝM PÁNEM	PRÁCE JE ZÁBAVA	HUDBA
TOLERANCE	SPLNĚNÉ SNY	DÁVAT KUS SEBE	PŘÁTELSTVÍ

Kódy kategorie č. IV- TUŠENÍ SOUVISLOSTÍ jsou potvrzením domněnky o funkci subkultury jako jakéhosi inkubátoru, kde mohli respondenti dozrát, vyzkoušet si různé cesty a posléze vybaveni zkušenostmi, dovednostmi i potřebným vzděláním zaujmout současné pozice ve společnosti i v pracovním procesu.

Tabulka č. 4 Kódy VI - PIEDESTAL

OTEVŘENÉ DVEŘE	MUZIKA	TUDY CESTA NEVEDE	JINAK
-----------------------	---------------	--------------------------	--------------

6.1.1 Diskuse

Z provedeného výzkumu nelze vyvodit obecný závěr v tom smyslu, jestli příslušnost k subkultuře má pozitivní či negativní vliv, či jakýkoliv vliv na pozdější společenské uplatnění členů subkultury. Je to záležitost výrazně individuální a souvisí jak s charakterem dané subkultury, tak s povahově volnými vlastnostmi konkrétních jedinců. U některých žádný významný vliv na budoucí život nemá, pro jiné je významným formujícím prvkem, který nezřídka přechází v životní styl vyznávaný a přenášený do dospělosti.

Z výpovědí respondentů však vyplývá, že v průběhu času a v souvislosti s vyžíváním a dospíváním mizí z projevů identifikace se subkulturou radikální a revoltující prvky a přetrvávají atributy ideologického charakteru, jako jsou sdílené hodnoty, filozofie, přesvědčení, postoje, světonázor.

Většina respondentů zastává názor, že by ve svém životě dospěli časem ke stejným rozhodnutím, přesvědčením a názorům, ale je pravděpodobné, že bez prožitku života v subkultuře by k tomu došlo výrazně později, trvalo by jim déle si na některé věci přijít a uvědomit si je.

Zajímavé by jistě bylo srovnání identického výzkumu prováděného s příslušníky subkultur s výrazně odlišným zaměřením, jako jsou například hooligans, skinheads a radikálně extrémistické skupiny a hnutí.

Vzhledem k absenci ženského prvku, kdy ve výzkumném vzorku nefigurovala ani jedna žena, by rovněž mohlo být zajímavé sledovat, k jakým změnám v odpovědích a ve výsledcích výzkumu by došlo v souvislosti s pohlavím respondentů.

ZÁVĚR

Tématika subkultur mládeže mě vždy velice zajímala. Jelikož jsem v letech 2006-2014 pracovala jako sociální pracovník v nízkoprahovém klubu pro mládež a později jako terénní sociální pracovník s uživateli drog, měla jsem možnost se setkávat se mladými lidmi, kteří byli nějakým způsobem odlišní od většiny, odmítali dostupné formy trávení volného času a přikláněli se spíše k alternativním formám volnočasových aktivit. Někdy byl tento rozdíl vidět na první pohled, ale jindy jsem se o rozdílném životním stylu nebo hodnotách oněch mladých lidí, až když jsem je blíže poznala.

Oblast volného času dětí, mládeže, ale také dospělých, prošla v posledních dvaceti letech řadou změn. Nastolení demokracie v naší zemi vedlo ke změnám, které se dotkly života mladých lidí v oblasti trávení volného času. Dnešní mladý člověk má možnost využívat širokého spektra aktivit v rámci využití svého volného času, změnu vnímám i v podpoře rodičů, školy a dalších institucí, jako jsou neziskové organizace, sportovní kluby, zájmové organizace a další.

Zastávám názor, že v současné společnosti, je kladen velký důraz na respektování individuality každého jedince, nastavení společnosti se mění a mladí lidé jsou vedeni k tomu, aby byl každý individualitou a měl vlastní názor. Proto je potřeba, abychom byli i připraveni tento názor respektovat a přijmou i v případě, kdy je v rozporu s většinovým názorem, či se jinak vymyká standardu. V souvislosti s tím je podle mého názoru důležité, abychom mladé lidi lépe poznali, pochopili jejich motivaci a abychom s nimi dokázali efektivněji komunikovat. Toto se týká samozřejmě celé společnosti, ale nejvíce těch, kteří kromě rodiny nějakým způsobem působí na výchovu a vzdělávání dětí a mládeže, čili pedagogů, výchovných poradců, speciálních pedagogů, školních psychologů a dalších pracovníků. Tato práce ale může poskytnout informace všem těm, kteří mají zájem o to být tolerantní, nenechat se ovlivnit předsudky a neřídit se ve svém chování a jednání pouze stereotypy.

Pro všechny výše uvedené bude tato práce doufám přínosem v tom smyslu, že se pokusí seznámit s některými vybranými subkulturami mládeže prostřednictvím jejich jednotlivých zástupců a pochopit motivy mladých lidí k identifikaci s těmito subkulturami. Věřím, že výsledky provedeného výzkumu pomohou zdůraznit význam subkulturních společenství pro vývoj mladého člověka a především poukážou na skutečnost, že příslušnost k subkultuře může mít pozitivní a výrazně formující charakter.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] ČAČKO, Oto. *Psychologie duševního vývoje dětí a dospělých s faktory optimalizace*. Brno: Doplněk, 2000. ISBN: 80-7239-060-0.
- [2] DISMAN, Miroslav. *Jak se vyrábí sociologická znalost?* Praha: Karolinum, 2002. ISBN: 978-80-246-0139-7
- [3] GAVORA, Peter. Úvod do pedagogického výzkumu. Překlad Vladimír Jůva. Brno: Paido, 2000, 207 s. Edice pedagogické literatury. ISBN 80-859-3179-6.
- [4] HELUS, Zdeněk. *Sociální psychologie pro pedagogy*. Praha: Garada, 2015. ISBN: 978-80-247-4674-6
- [5] CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu*. Praha: Grada, 2007. ISBN: 978-80-247-1369-4.
- [6] KOLÁŘOVÁ, Marta a Anna ORAVCOVÁ. *Revolta stylem: hudební subkultury mládeže v České republice*. Vyd. 1. Praha: SLON, 2011. ISBN 978-807-3301-94
- [7] KRAUS, Blahoslav. *Středoškolská mládež a její svět na přelomu století*. Brno: Paido, 2006. ISBN: 80-7315-125-1. UTB ve Zlíně, Fakulta humanitních studií 71
- [8] KURIC, Josef. *Ontogenetická psychologie*. Brno: Cerm, 2001. ISBN: 80-214-1844-3.
- [9] KOLÁŘ, Zdeněk. *Výkladový slovník z pedagogiky*. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-3710-2
- [10] LANGMEIER, Josef. *Vývojová psychologie pro dětské lékaře*. Brno: Avicenum, 1983. ISBN: 08-081-083
- [11] MACEK, Petr. *Adolescence*. Praha: Portál, 1999. ISBN: 80-7178-348-X.

- [12] NAKONEČNÝ, Milan. *Úvod do psychologie*. Praha: Academia, 2003. ISBN: 80-200-0993-0.
- [13] PÁVKOVÁ, Jiřina a kol. *Pedagogika volného času*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7178711-6.
- [14] SAK, Petr. *Proměny české mládeže*. Praha: Petrklíč, 2000. ISBN 80-72229-042-8
- [15] SAK, Petr a Karolína SAKOVÁ. *Mládež na křižovatce: sociologická analýza postavení mládeže ve společnosti a její úlohy v procesech evropeizace a informatizace*. Praha: Svoboda Servis, 2004. ISBN 80-86320-33-2.
- [16] SMOLÍK, Josef. *Subkultury mládeže: uvedení do problematiky*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2010, 281 s. ISBN 978-802-4729-077.
- [17] SOUČEK Jan a kol. *Sociální psychologie mládeže*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1967. ISBN 14-009-67
- [18] ŠVÁŘÍČEK Roman, ŠEĐOVÁ Klára a kol. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál, 2007. ISBN: 978-80-736-7-313-0
- [19] ŘEZÁČ, Jaroslav. *Sociální psychologie*. Brno: Paido, 1998. ISBN 80-85931-48-6
- [20] VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie. Dětství, dospělost, stáří*. 1. vyd. Praha: Portál, 2000, 522 s. ISBN 80-717-8308-0
- [21] VÝROST, Jozef, SLAMĚNÍK Ivan. *Sociální psychologie*. 2. vyd. Praha: Grada, 2008, ISBN 978-80-247-1428-8.
- [22] 518,, Vladimír. *Kmeny: [současné městské subkultury]*. 1. vyd. Editor Karel Veselý. Praha: Yinachi, 2011. ISBN 978-809-0397-323.

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obr. č. 1 Punk subkultura	28
Obr. č. 2 Metal subkultura	30
Obr. č. 3 Hardcore subkultura.....	31
Obr. č. 4 Tatroo subkultura	33

SEZNAM TABULEK

Tabulka č. 1 Výzkumný vzorek	42
Tabulka č. 2 Kategorie a kódy	43
Tabulka č. 3 Kódy V - Pedestal	49
Tabulka č. 4 Kódy VI - PIEDESTAL	49

SEZNAM PŘÍLOH

PŘÍLOHA P I – SOUHLAS S POŘÍZENÍM AUDIOVIZUÁLNÍHO ZÁZNAMU	57
PŘÍLOHA P II - STRUKTURA ROZHOVORU	58
PŘÍLOHA P III - PŘEPIS ROZHOVORU S RESPONDENTEM Č. 1	61
PŘÍLOHA P IV - PŘEPIS ROZHOVORU S RESPONDENTEM Č. 2.....	67
PŘÍLOHA P V - PŘEPIS ROZHOVORU S RESPONDENTEM Č. 3.....	72
PŘÍLOHA P VI - PŘEPIS ROZHOVORU S RESPONDENTEM Č. 4.....	77
PŘÍLOHA P VI - PŘEPIS ROZHOVORU S RESPONDENTEM Č. 5.....	82

PŘÍLOHA P I – SOUHLAS S POŘÍZENÍM AUDIOVIZUÁLNÍHO ZÁZNAMU

Já, níže podepsaný

souhlasím s pořízením audiovizuálního záznamu z rozhovoru vedeného Reginou Menšíkovou Tillovou, zpracovatelkou Bakalářské práce na téma „Příslušnost k subkultuře a její vliv na společenské uplatnění z pohledu lidí v období mladé dospělosti“, vedené při UTB ve Zlíně PhDr. Hanou Včelařovou.

Udělují tímto rovněž výslovný souhlas s použitím záznamu a všech pořízených výstupů za účelem provedení výzkumu a prezentace bakalářské práce.

V Opavě dne

Podpis

PŘÍLOHA P II - STRUKTURA ROZHOVORU

- **Demografické údaje:**

Věk:

Vzdělání:

Zaměstnání, profese (co tě živí?)

- **Cítíš se být příslušníkem určité subkultury, nebo jsi jí byl v minulosti?**
- **Jak k tomu došlo?**
- **Jak dlouho jsi byl, nebo jsi, příslušníkem této subkultury?**
- **Jak na to reagovala vaše rodina?**
- **Jak na to reagovalo vaše okol**
- **Jaké byly nejčastější reakce**
 - **rodina**
 - **škola**
 - **kamarádi**

- **K jakým změnám ve tvém životě došlo v souvislosti s příslušností k subkultuře?**

- **Reflektuje tvůj životní styl příslušnost k dané subkultuře?**

- **Vidíš nějakou souvislost mezi tím, co teď děláš, čemu se věnuješ (tvým společenským uplatněním) a příslušností k dané subkultuře?**

- **Co ti dala příslušnost k této subkultuře?**

- **Je naopak něco, co ti tato příslušnost nedovoluje, co ti třeba vzala?**

- **Kdybys měl možnost, změnil bys něco, nebo něco udělal jinak v souvislosti se svou příslušností k subkultuře?**

- **Věnuješ se aktivně nějaké tvůrčí činnosti?**

- **Věnuješ se nějaké tvůrčí činnosti v rámci subkultury**

- **Máš v současné době stálého partnera, pokud ano, jak vnímá tvou příslušnost k dané subkultuře?**

- **Je něco, co vnímáš jako problém v přístupu společnosti k subkulturám?**

- **Setkal ses s takovým přístupem?**

- **Jak jsi reagoval, jaký máš na to názor?**

Děkuji ti za rozhovor 😊

PŘÍLOHA P III - PŘEPIS ROZHOVORU S RESPONDENTEM Č. 1

Bárt

Subkultura: Punk, od 15 let dosud

Věk: 33

Vzdělání: vyučen, ošetřovatel

Zaměstnání: „piercer“ v tetovacím salonu

Cítíš se být příslušníkem určité subkultury nebo jsi jím byl v minulosti?

Svým způsobem se cítím být příslušníkem určité subkultury, pokud se to ještě dá subkulturou nazvat. **Vlastně od 15 let jsem součástí nějaké punk rockové scény**, která se samozřejmě postupem času ze subkultury stala mainstreamovou záležitostí, ale já si to furt jedu jakoby v tom undergroundu.

Jak ses k punku a punkové subkultuře dostal?

Dostal jsem se k tomu úplně jednoduše, a to je, že jsem tady v Opavě brázdil ulice na bruslích kolečkových a ničil jsem obrubníky, ale tím, že **jsem se špatně učil**, tak mi je rodiče zakázali, a to už byl kousek od koruny, jsem se dostal hnedka na „Ptáčák“, **kde jsem potkal punkovou partu a zjistil jsem, že máme spoustu společného, že vidíme ten svět stejnýma očima. Navíc já jsem už od 13 let docela poslouchal punkovou muziku, takže tak nějak jsem se k tomu dostal.**

Takže můžu říct, že od 13 let se traduje tvoje punková dráha?

No, ano od 13 let, už je to 3 roky.....*smích*

Jak na to teda reagovala rodina? Když říkáš, že zakázali ti ty brusle...

Rodina si toho ze začátku nevšimala, dokud jsem nezačal se věnovat i sestříhu punkovému, takže já myslím, že mi bylo asi nějakých 17 let, když si táta všiml, že mám nějaký „čiro“, a řekl mi, že buď se ostříhám, nebo musím jít z domu, tak jsem šel z domu, že samozřejmě.

Takže v 17 z domu, takže reakce pozitivní nebyly, moc?

Nee, ale na druhou stranu jakoby ti rodičové, já jsem jim za to postupem let vděčný, protože v těch 17 mi ten táta taky mohl dát pár facek a nemusel se mnou párat, ale on mi dal jakoby volnou ruku a v postatě za mě zodpovídali, takže tak, no tak jsem odešel...

Co škola, byly s tím nějaké problémy?

Ve škole s tím problémy byly, doteďka je vlastně na „zdrávce“ školní řád, který byl udělaný na míru mě a ještě mému kamarádovi, takže ve škole byly problémy, protože tenkrát ta „zdrávka“ byla trošku jiná než dneska, bylo tam fakt hodně jeptišek, byla to konzervativní škola, lítat tam s červeným kohoutem nebylo úplně, jak si představovali.

Co vám tam teda do toho školního řádu přidali?

Jaký musíme mít vlasy, kolik musíme mít náušnic, že nesmíme nosit trička, na kterém je jakékoliv vyznávání jakéhokoliv hnutí, což jsme samozřejmě natruc o to víc nosili.

Co třeba tvoji kamarádi, se kterými ses do té doby stýkal, a nebyli ze stejné subkultury, prostě měli to jinak?

No...jakoby kamarádi, takoví ti přátelé, tak ti v podstatě se tak nějak formovali se úplně mnou, takže většina z nich tam v tom punk rocku skončila taky. A spolužáci ze začátku moc nevěděli, co si o tom mají myslet, ale ty vlasy ani to oblečení ten charakter člověka nemění, no, takže ti, co mě měli rádi, mě měli rádi dál, ti co mě neměli rádi, měli další důvod...

K jakým změnám ve tvém životě došlo v souvislosti s tím, že ses teda prostě vyformoval v úžasného „pekáče“, protože tenkrát to na tobě bylo dost vidět?

Nejhorší urážka pro „pankáče“, je, že mu někdo řekne, že je úžasný...smích

Každopádně v podstatě to bylo asi to nejlepší, co jsem v životě kdy udělal, protože díky tomu, že jsem se do téhle subkultury dostal, jsem si splnil úplně veškeré své sny. To znamená, poznal jsem skvělý lidi, skvělý přátele, začal jsem se věnovat muzice a jakoby na základě té muziky jsem si splnil úplně už momentálně všechno, co jsem chtěl. Takže supr. Ono taky samozřejmě záleží, jak ten punk rock člověk vnímá, že, pro někoho je to sedět před nádražím a žebrat peníze... já jsem to viděl trošku jinak, no, pro mě to spíš byla ta muzika.

Takže hodně se to točilo kolem té muziky a školu teda si dokončil, tu co jsi měl tenkrát rozdělanou?

Školu jsem samozřejmě nedokončil, protože... smích... měsíc před maturitou jsem přišel za paní ředitelkou, s tím, že chci skončit, protože to prostě byla taková moje rebelie. Já jsem věděl, že ta škola mě nebaví, věděl jsem, že spíš, než dělat takovou tu odbornou zdravotní činnost mě baví se věnovat lidem, dělat tu ošetrovatelskou, což na „zdrávce“ byla výhoda, že pokud máš tři roky uzavřené, tak automaticky člověk byl ošetřovatel, takže já už nějaký papír jsem měl a já jsem nechtěl být zdravotní sestřička, takže jsem to tak i natruc udělal.

Takže tvoje vzdělání je vlastně, ty jsi teda zdravotník ošetrovatel?

Hm... jakoby vyučen, by se dalo říct.

A věnoval ses tomu někdy?

Dělal jsem potom 8 let na protialkoholní léčebně, což na mě mělo určitě velký vliv, protože od se od té doby netknu alkoholu.....smích....to je samozřejmě fór.....

Reflektuje tvůj životní styl příslušnost k subkultuře, jestli, to jak žiješ, jak funguješ ještě s tím punkem má co dělat?

No, dívej se ono hlavně základní věc, to mi kdysi řekl jeden starej moudrej punker, že „pankáč“ by asi sám o sobě neměl říkat, že je „pankáč“, to by asi měli posoudit ostatní. Já nemůžu říct, že jsem punker, já v podstatě žiju obyčejný konzumní život, jako ostatní lidi.

Možná, co bys z té punkové kultury vypíchl, co pro tebe je důležité, co na tom oceňuješ a proč se ti to líbí?

Určitě zachovat si to své já, tu svoji osobnost, nenechat se prostě zmanipulovat jakoby fakt tím systémem a trendama a takovým tím mainstreamem, prostě zůstat sám sebou, ale samozřejmě to mají i jiné subkultury, to můžou mít i hip hoppeři a podobně, takže v tom je důležité poslouchat nebo fandit té muzice punk rockové. Takže mít svoji osobnost, prostě nepodlehnout té společnosti, nebýt taková ta šedá ovce a samozřejmě podporovat tu punk rockovou muziku.

Že jsi nezařaditelný, to my vidíme všichni...

Tak to mě těší, to je zas lichotka...

Vidíš nějakou souvislost mezi příslušností k subkultuře a tím, co teď děláš, čemu se věnuješ?

Určitě, protože si myslím, jak jsem říkal, splnily se mi všechny sny, a díky tomu, že jsem se k tomu k punk rocku vlastně dostal, tak jsem díky tomu poznal i lidi tady z tetovacího studia jakože Bekuse a podobně, protože dneska je tetování moderní a zase mainstreamová záležitost, ale dřív to byl těžký underground, takže člověk, když se chtěl lišit, tak si nechal udělat třeba „kérku“, což jsem udělal i já a poznal jsem Bekuse a tak, a to mi otevřelo dveře do toho světa toho tetování a pak jsem dostal možnost v tom tetovacím studiu pracovat a pro tu moji bohémskou povahu je to asi to nejlepší zaměstnání jaké můžu mít.

A v kolika letech první kérka?

No oficiálně v 18 samozřejmě...

A neoficiálně?

Neoficiálně v 17. To bylo asi tak 14 dní po tom, co jsem odešel z domu právě.

To byla oslava té svobody, nebo to mělo ještě nějaké jiný důvod?

Tak jo, určitě bych to nazval oslava fakt svobody, protože ve chvíli, kdy jsem odešel z domu, tak první věc, co člověk udělal, je, že si fakt vyholil boky, nabarvil si to „číro“ na červeno a nechal si udělat „kérku“, najednou jsem byl.....

Už můžu ...

Jo, už můžu...

Jsem ráda, že tomu dobře rozumím....

Dalo by se vypíchnout, jedna nejvýznamnější věc, zdůraznit, co sis ze života v subkultuře přenesl do svého života? Co sis z toho vzal do toho do života, cos z toho využil?

No do toho života, tak určité hodnoty, kterými se řídím a asi ta největší hodnota je nějaké to přátelství, prostě, to mi dalo nejvíc. Ony ty subkultury jako takové mají tu výhodu v tom,

že ti lidé jsou takoví semknutější, než člověk, kteří jakoby nikam dejme tomu nepatří. Neříkám, že všichni punkeři jsou normální, spíš naopak, bych řekl. Ale díky tomu punku jsem poznal prostě spoustu přátel a to je asi jakoby jedna z mých největších hodnot.

A nějaký protiklad, jestli je něco, co si spojuješ s příslušností k subkultuře a vnímáš to negativně, že ti třeba něco vzalo, vnímáš to jinak, nebo bys třeba dneska něco udělal jinak, nebo bys to úplně vypustil?

Vzalo mi to játra, vzalo mi to hodně mozkových buněk....ale jinak, nee, nic bych, jako takhle mi to v důsledku nic v globálu nevzalo.

Věnuješ se nějaké tvůrčí činnosti? Že se věnuješ, to já vím, protože vím, že hraješ v kapele a ne v jedné...

... tak potřebuju prachy, tak mám hodně kapel...

A v rámci subkultury? Víš, že „Proti směru“ byla svého času velice populární punková kapela, spíš se zeptám, jestli to má i nějaký další přesah, máš tendenci sdělovat něco, dávat ze sebe něco lidem...

Já už takhle ambice nemám, člověk se totiž vyvine v tom směru, že člověk v těch 17 letech jsem byl proti všemu a i ty texty byly takové já nevím trochu političtější, a chtěly moralizovat možná některý lidi nebo jim říkat jakou cestou se mají vydat, ale já si právě myslím naopak, že ten punk rock by neměl lidem kázat, takže.....ted' jsem se ztratil úplně v té odpovědi.....

No hlavně mě zajímalo, jestli nějak tvoříš, jestli něco děláš, kde ze sebe dáváš něco lidem....

Furt, myslím si, že to je něco, co už nebude nikdy jinak. Prostě jakmile do toho jednou, pokud jakoby se začneš věnovat té muzice a nepřejde tě to za dva roky, stejně jak to hnutí jako takové, tak už je to potom na celý život, si myslím...

Takže muziku máš na celý život?

Já v to doufám, ale nevím, můžu mít jednu rodinu, nebo něco, co mě natolik ovlivní, že bych se na to vykašlal, ale myslím, že ne úplně, jako že bych to úplně nikdy nezatratil, jenom bych třeba nemohl tolik jezdit na koncerty.

Máš v současné době stálého partnera, a pokud ano jak vnímá tvou příslušnost k subkultuře? Partnera mám už šest let, chodit s muzikantem a ještě, co je, který patří do punkové scény, je velmi náročné, chce to mít asi zlaté nervy, protože muzikanti, to je plémě bohémské, ale partnerka to zatím drží, no, je velmi, velmi tolerantní.

Je něco co vnímáš jako problém v přístupu společnosti k subkulturám a k jakýmkoliv odlišnostem?

Tak určitě ten pohled, protože v podstatě furt ještě žijeme v době, že když se jakoby nějakým způsobem trochu odlišuješ, tak především starší lidi na tebe koukají skrz prsty, nebo ti nerozumí, ale to je vlastně na tom úplně to úžasné. Protože kdyby to nedělali, tak pak nejsou žádné subkultury. Takže, jako ta negace samozřejmě nějakým způsobem je, ale ono zas když člověk jako by není úplný „zevl“ a něco v tom stylu dokáže, tak ty lidi, třeba pokud žiješ na malém městě, tak už tě znají a potom ta negace není tak velká třeba jak byla třeba já nevím v těch 17 letech, to byl takové drsnější celkově.

Setkal ses někdy s odmítavým přístupem v důsledku s příslušností k subkultuře? Třeba v té škole to byl evidentní....

Jo, ale jenom chci říct k té škole, že tam byl problém jakoby vizuálně, ale když jsem si to uměl obhájit, nebo kdybych měl ty výsledky, tak si myslím, že bych tu školu normálně do-dělal. Já jsem tam totiž pak začal chodit ještě jednou dálkově na dva roky a zase měsíc před maturitou jsem to ukončil.

Měls třeba někdy nějaké ambice dělat nějakou práci a z důvodu příslušnost k subkultuře to nebylo možné?

Ne, ne, ne....dělal jsem na té psychiatrické léčebně hned vlastně po škole a pak jsem plynule přešel do studia. Takže mi to opravdu vůbec v ničem nebránilo. Právě si myslím, že na-opak mi to otevřelo dveře, měl jsem štěstí.....

PŘÍLOHA P IV - PŘEPIS ROZHOVORU S RESPONDENTEM Č. 2

Bekus

Subkultura: tatoo, od 16 let dosud

Věk: 35

Vzdělání: střední zemědělská škola

Zaměstnání: tatér, provozovatel tetovacího salonu

Mart'o, jaké je tvé vzdělání, co jsi měl být, než jsi byl tím, čím jsi?

Hej, měl jsem být, normálně ty jo, asi nějaký zemědělec, člověče....

Takže máš nějakou „hnojánu“, jo?

Hmm

Tady opavskou?

Jo, jo.

Ukončenou s úspěchem?

Mmmm.

Jak ses vlastně dostal k tetování a k subkultuře tatoo?

K tetování, člověče, to bych musel zajít trošku jakoby dál...protože mě asi od tří let provází pořád nějaká malba, kresba, tady tyhle věci, akorát mě to nepustilo, zhruba v těch 13, což to většinou lidi opouští, když zjistí jaký je svět a možnosti. Takže jsem v tom pokračoval a člověče, to bylo furt takový, už od základky jsem měl nějakou takovou v sobě rebelii, že, já mám to do dneška, že jako by nebýt ovce, nebýt tak jako ostatní a vnímat svět podle toho, jak ho vnímat chci, a ne podle toho, jak mi to dává ta společnost. No a k tomu patřily ty „kérky“, takže jsem někdy v 16 objevil „kérky“, v 18 jsem si první nechal udělat. A to byl takový ten zásadní úplně podnět. Já nevím, jestli jsem ti úplně odpověděl, teďka na celou tu otázku?

Já myslím, dokonce jsi mi odpověděl na dvě, i na to jak dlouho v té subkultuře jsi...takže pořádně zhruba od 16 a potetovaný od 18?

Od 18 potetovaný, od 21 vlastně podnikám, mám vlastní studio.

Co na to rodina, třeba i na tu první „kérku“?

První „kérka“ byla v klidu, to jako nebylo žádné nebezpečí, ale pak, když jsem to začal rozjíždět, jako že fest, tak už jako naši říkali, hele jako, až kam to pude, tak jsem jim v podstatě řekl, že chcu, že jako jenom jednu „kérku“, což v podstatě říkám dodneška, protože chcu mít taky jednu „kérku“. Neopren prostě. A, a, a..... jinak nic, jako, já si myslím, že někdo určitě s tím měl problém v rodině a určitě jako nějaký strýček, nebo zapomenutá tetička si dodneška klepou na hlavu. Ale mi to je docela jedno. Já mám rodinu, fakt, vnímám ji jako velice úzký okruh, takže nějakí strýčkové.....

Takže tam se s tím velice rychle srovnali?

Jo, jo, jo....však víš co, to ti nemění charakter člověka, jsou to obrázky na těle a není to nic, že bys najednou začala věřit v něco úplně jiného, je to prostě jen vizuální věc.

K jakým změnám ve tvém životě došlo v souvislosti s tím, že ses v tom našel, v tattoo subkultuře?

Ho, hó...to bude spíš takové postupné, jako řekl bych možná jakoby ztráta nějakého soukromí určitě, protože jsem výraznější, že jo. Co ještě? No určitě je zvláštní jakoby vidět lidi, nebo potkat lidi, kteří nemají zkušenosti s „kérkami“ a vidí tě a samozřejmě soudí tě, podle toho, jak vypadáš, nicméně pak jsou strašně překvapení, že jsi v uvozovkách normální...nebo ... no, normální. Což mi přijde docela srandovní, jako. Že fakt lidi, když to řeknu jako obecně, jsou fakt jakoby hrozně jednoduší. Jednoduší v tom, že je lepší toho člověka jakoby odsoudit, je to jednodušší pro toho člověka, než pochopit, proč to tak je. Ale to je supr, na druhou stranu. Protože ty „kérky“ pak můžou fungovat, jako, že minimalizuješ srážku s tím blbcem, protože on už se k tobě nepřiblíží. On řekne, „ježíšmarjá“, to je debil. Tím pádem já mám o starost míň. Takže takový jako síto na blbce, což je supr.

Souvisí nějak to, čemu se teď věnuješ s tvou příslušností k subkultuře?

Tak to je myslím evidentní...

Co ti příslušnost k subkultuře dala, co z toho čerpáš, co to pro tebe znamená?

Určitě to pro mě znamená nějakou svobodomyšlnost a jako by pocit vyjádření, který mám. Nemám ty „kérky“ na sobě, jenom proto, že bych je měl, mám k tomu příběhy, pocity, podněty, různé místa na světě a tak, takže takový diář. Díky tomu mám i docela možnosti,

protože jelikož tetuju a patřím si myslím, že jako by k tatérům, kteří to umí dělat, tak mám možnosti jako by cestování, různého hostování, po světě. Tatéřská komunita je docela silná, docela v pohodě, takže, když se rozhodnu napsat na nějaké místo na světě, kde bych chtěl jako by chvíli působit, hostovat, rozuměj tetovat v jiném tetovacím studiu, tak ty možnosti mám a což je docela supr. Takže to je ještě plus.

Je něco, co ti to naopak vzalo, něco, co sis kvůli tomu nesplnil, nebo to už v souvislosti s tím, jak vypadáš, nejde?

Určitě ne. Spíš, to co jsem už jako říkal, že mi to vzalo, asi tu anonymitu, prostě. Jinak ne.

Takže bys nechtěl nic měnit, něco udělat jinak?

Ne, ne ne.....

Věnuješ se aktivně nějaké tvůrčí činnosti?

Já to mám v takových periodách, takových sinusoidách prostě. Teďka to bylo prostě malování, většinou akvarelem a většinou jakoby pocitové věci, krom toho někdy ulítávám fakt jakoby na plastikách, ať už je to dřevo, nebo písek, nebo prostě jakýkoli tvarovatelný materiál, někdy se mi do toho zamotá fotografie, někdy kresba. Ale to mě provází od malička. To jako nic nového, že bych to teďka objevoval v sobě a hrozně se tomu divil, to ne. Ale jako jsem aktivní i v jiných sférách, než jenom jakoby tetovací mašinka a lidi, jo.

Reflektuješ to nějak v rámci subkultury i nějak navenek?

Já myslím, že je dobré vědět, pro lidi, kteří mi třeba fandí, nebo kteří mě znají s tím, co dělám, jim to nějakým způsobem ukázat, co dělám i mimo, takže v podstatě když to řeknu takhle tak teďka v tuto dobu tak jednou za rok, za dva mám nějakou výstavu, jako těch věcí, které jsem udělal mimo tetování.

Co ty a muzika?

Tak to je všechno po kupě, prostě, no. Jako už i s tím, že k tomu od zase malička inklinuju stejně jako ke kresbě, malbě, tak je to pořád nějak jako u mě aktivní. Já hraju na bubny od 13, prostě takže mě nějak provází, věnuju se hudbě, určitě.

Máš v současné době stálého partnera?

Ano

A jak vnímá tvou příslušnost k tatoo subkultuře?

Já nevím?...*udiveně*

Prostě je to tak, je to takhle, takhle si mě vybrala a hotovka, jako. Já, v podstatě, abych ti pravdu řekl, nic víc mě vůbec nezajímá, jako, ať je to kdokoliv, jo. Je to tak a je to dané a je to moje, hlavně. A víš, jak to je? Do toho, co je tvoje, ti nemá právo kecat vůbec nikdo, krom tebe. Je to trošku možná sobecké, ale vnímám to tak, no.

Jako, že tvoje tělo, je tvoje tělo a co si na něho nakreslíš, navěšíš, nastřílíš, to je v podstatě tvoje věc?

Přesně tak!

Je něco, co vnímáš jako problém v přístupu společnosti k subkulturám a vůbec k jakýmkoliv odlišnostem?

No, já myslím, že to je úplně jednoduché, že hraje vždycky tu úplně alfu jako lidská hloupost, nebo omezenost. Hloupost to nazveme, nebudeme to komplikovat. Ale to se bavím obecně. Jo, jako když je někdo debil, tak můžeš být, nepotetovaná a bude to pořád debil. Jo, nerozváděl bych to nějak úplně speciálně.

Máš ještě dnes pocit, že ještě dnes, je někde nějaké místo, nebo prostor, kde vnímáš problém v přístupu k tobě, pro to, jak vypadáš?

Nee, ale já už jsem ti odpověděl na to předtím v té otázce tím, že ten člověk, jako by se mi vyhne, pokud to tak vnímá.

Mě jde spíš o to, že se ti nevyhne, protože ty někde musíš něco řešit sám za sebe, něco vyřídit....

Ne, já jsem chlápek, který má charisma a to přebije pak ty „kérky“ a negativní vlivy....
smích

Tím si mi možná odpověděl i na otázku, jaký ty máš na to názor...

Ne, já si myslím, že to je u všeho stejné, když se nebudu bavit o sobě, ale obecně, když to vezmu, tak pak fakt pokud, má člověk všech pět po hromadě a je normálně rozumný člo-

věk, tak úplně tak nezáleží, na tom jako by, co máš na sobě, to tvoje charisma, nebo nitřní nějaké kouzlo to jakoby překryje. Horší, kdybych byl takový a vypadal, tak jak jsem a chodil někde na úřad a tam se tvářil třeba agresivně, nebo něco, to asi by poutalo pozornost. Ale jako fakt nemám nějaké úplně negativní zkušenosti, jako rád bych ti něco řekl a utrousil jako jen tak jako ze srandy.....

No ono víš co, ono je to ale možná věkem. Kdyby mi dneska bylo 16, a vypadal jsem takhle, tak je to asi horší.

PŘÍLOHA P V - PŘEPIS ROZHOVORU S RESPONDENTEM Č. 3

Radim:

Subkultura: metal, od 15 let dosud

Věk:26

Vzdělání: VŠ - aplikovaná ekonomie a žurnalistika

Zaměstnání: student dálkového magisterského studia oboru Audiovizuální tvorba,

OSVČ – vlastní nahrávací studio, audio video nahrávky, produkce, promotérská činnost

Radi, můžu se zeptat, kolik je ti roků?

Mě je, ježiš, kolik mi vlastně je, teď jsi mě úplně zarazila, dvacet šest, jo 26 mi je.

Cítíš se být členem nějaké subkultury, nebo jsi byl dříve, a jak bys ji označil?

Já jsem vlastně taky začínal jako na punku, skáčku, na regéčkách, ale potom se to s tím dospívání přeměnilo na ten metal, nebo na tvrdší styl nějaký...

Když jsi ale předtím mluvila o těch konfliktech, tak v 16 jsem si dal piercing do brady, a když jsem s tím přišel domů, tak si mamka všimla, že to mám, asi po hodině a začala jančit a pořád rozjížděla tu ofenzivu, to si sundáš, a tak. To táta byl úplně v pohodě, se mě ptal, jestli je to dobré na sex....*smích*

V kolika letech ses k této subkultuře dostal?

Řekněme asi to nejvíc, jak kdyby šlo s přechodem na ten gympl, kdy i starší brácha mi začal dávat nějaké tipy na hudbu, kterou on poslouchá. Takže jsem samozřejmě šel po bráchovcích stopách. Klasika, kdo neposlouchal „System of a Down“ tehdy tak, nevěděl, co je to nu metal, třeba, že jo, klasika. Tak tím mi začali tak nějak imponovat ti lidi, kteří se tak chovali.

Ještě si připadáš, že se tě to pořád týká?

Jako ačkoliv nemám žádné tetování ani žádný peircing, už jsem ho vlastně sundal potom na výšce, protože mi připadalo, že jsem se sám přichytával, když si to zakrývám před určitými lidmi, při mluvě s profesory, prostě při jakémkoliv, kontaktu, abych neovlivnil jejich názor, což mě doteď mrzí, že mě to v podstatě jako takhle postihlo, protože teď bych si to

klidně dal znova, teď mi to vlastně vůbec už nevádí, proto že jsem se našel....a otázka vlastně byla o čem, že?

Jestli se tě to ještě týká, příslušnost k subkultuře?

Týká se mě to naprosto, protože jak zmiňovali kluci předtím, tak je to strašně o té svobodě myslí a já i díky tomu, že jsem se dostal k práci, jakou dělám, což vlastně ani nepovažuji za práci, že se občas nachomýtnu u nějakých muzikantů, u nějakého zajímavého projektu, že si tam jako natočím něco, dám do toho kus sebe, tak to je pro mě tak neomezená tvůrčí činnost, že, vstanu si, kdy chcu, jdu spát, kdy chcu. Samozřejmě s těmi projekty jako jsem děle, než třeba člověk, co přijde po pracovní době domů, a netahá si práci domů, tak já si ji tahám domů. Já s tím usínám, já s tím vstávám s těmi nápady a tak dále. Ale jak hudebně, tak tou řekněme v uvozovkách prací, tak se smýšlením těch lidí ostatních kolem kterých se pohybuju, tak tím se v podstatě pořád se prolínám tou subkulturou. Myslím si, že ten systém jak kdyby mnoho lidí spolkně. Dostaneš se do kolektivu, který ti prostě sedí a je to pro mě jako životním krédem bude motat se kolem hudby, ať už je to jakkoliv, ať už to je aktivně, nebo točit ty muzikanty a v podstatě dávat do finále ty jejich nápady.

Jak se projevuje ve tvém životě, to že jsi příslušníkem subkultury?

Ono v podstatě když jsi člen nějaké subkultury, tak to víceméně vidíš, jak na to ti lidi reagují a občas vidíš, že jsou někteří ofenzivní v tom chování. Tím pádem to je přesně ten zpětný proud, který ti dává vlastně do tvých myšlenkových hodnot právě tu toleranci. Protože ty vidíš, že ti ostatní lidi ti ji nedávají, tak tím pádem ty nechceš být právě tím stejným člověkem.

Takže jestli tomu dobře rozumím, takže díky tomu, že si zažil na vlastní kůži ten odmítavý postoj, tak umíš být tolerantní a tolerovat cokoliv, jakékoliv odlišnosti, to, že jsme každý jiný?

Přesně tak. Předsudky nejsou na místě, a dokud člověka nepoznáš aspoň trochu lépe v osobním kontaktu, nemá vůbec smysl nic soudit. A hlavně soudit člověk má jenom sám sebe, co se týče nějakých vnitřních pochodů, nebo smýšlení a nějaké vzezření jako vnější, to, ať si strčí každý za klobouk.

Je něco, co jsi chtěl v životě dělat a v souvislosti s příslušností k subkultuře, jsi vnímal nějaké omezení?

Vždycky o tom, co jsem snil, tak nikdy nijak nekolidovalo s tím, jak vypadám. To znamená, jako že já jsem původně chtěl být moderátor, jsem chtěl být před kamerou, ale nakonec to dopadlo naopak přesně, že jsem za kamerou, takže ani to moje vzezření nakonec nekoliduje nijak s tou mojí prací. Ty sny vždycky se motaly kolem té svobodné činnosti, kde budu moct vypadat tak, jak budu chtít a budu moct říkat to, co budu chtít.

Věnuješ se aktivně nějaké tvůrčí činnosti?

Hraju v kapele, deset let se věnuju hudbě aktivně, hraju na bicí, do toho samozřejmě moje práce v podstatě spočívá v tom, že je to pořád tvůrčí činnost s tím, že vymýšlím prostě vizuály pro ty videoklipy ostatních kapel, samozřejmě se to týká občas i různých reklam a různých aftermovie z akcí a tak dále a tak dále a do toho jako experimentálně nějak možná... Z tvůrčí činnosti tam už toho víc není. Myslím si, že jako hudba a natáčení, to jsou dvě věci, na kterých jsem pracoval, aby byly jen dvě.

A v rámci metalové subkultury tedy aktivně hraješ v kapele na bicí?

Hmmm...s „The Fall of Ghost face „, už je to 7 let.

Vnímáš ve společnosti zlepšení, co se týká tolerance a toho hodnocení na první dojem?

Já myslím, že ze světa už tady proudí takové vlivy, kdy už se ty rozdíly stírají a už jenom tím, že v podstatě se konají ty „tattoo sesion“a různé ty akce a v podstatě všichni ti lidi z tady toho studia vystupují někde veřejně, nebo aspoň jako většina z nich, tak si myslím, že to zlepšení je jako markantní. Neříkám, že to můžu pozorovat z té mojí doby do teď, protože tehdy na mě reagovali lidi jinak, než teďka, jo, že dokázal by to třeba srovnat člověk, který žil, třeba v obou dobách, nebo dva lidi v jiných generacích...

Ale tak vlastně i ty to můžeš srovnat, protože asi na tebe reagovali lidi jinak, když ti bylo 17,18 a víceméně vypadáš furt stejně, nebo chováš se pořád stejně....

Jasně, jasně.....

Já myslím, že prostě se ty generace už obrací, to znamená, že řekněme moje generace, která už je teďka dospělá, která se narodila 90, tak už tady tydle „pokérovance“ a „potetovance“

dokáže vnímat úplně bez problémů. Navíc média nás na to připravují každým dnem, že jo. Dneska už ve tři odpoledne je pomalu soft porno v televizi, nebo pokérováný týpek. To je úplně jedno už.

A druhá věc, jako generace tvých rodičů vlastně už tady s tímhle tím už nějakých 15 let funguje...

Já myslím, že generace prostě 50+, 60+ s tím ještě bude mít problém, jinak že už se to obrací jako určitě k lepšímu.

Vní máš, že je ještě někde nějaký prostor, nebo místo, kde ta odlišnost přijímána není? Já si myslím, že u nás ty opavské gymply jsou takový fenomén, já jsem se zatím u studentů nikdy nesetkala s nějakým extrémním problémem, že by to nějak někdo řešil. Je zajímaví studijní výsledky, to jak, se člověk zařadí do toho systému školního a to, jestli má vlasy červený nebo zelený, modrý, pokud to ve škole nedělá problém, tak to nikdo moc neřeší. Nevím, jak třeba učňáky, ale na těch středních školách, to je myslím v pohodě.

Bude to dělat podle mě problém jednotlivcům, to znamená jednotlivým profesorům, kteří na to budou mít špatný názor, ale půda, kterou si myslím, že je v podstatě u nás nová a ještě nebyla probírána, oproti tetování a piercingům, tak je určitě „transgender“. A to je věc, která se k nám dostává prostě posledních pár, opravdu pár let, jak si myslím, a byla jen otázka času, kdy se někdo z našich přátel nebo blízkých v téhle situaci ocitne....

Máš pocit, že to je ještě věc, kterou bude společnost vstřebávat?

Stoprocentně, v tom jsme ještě sto let za opicemi oproti zbytku světa....

A navíc, já to vnímám tak, že s tím mají problém i mladí lidé, že to není generační problém, je úplně jedno, kdo se s tím potká, každý to musí zpracovat, vstřebat, každý k tomu zaujímá nějaké postoje.

Bude tady muset být pár jedinců, kteří vyšlapou tu cestu a budou to mít sakra těžké, ale budu prostě jenom dělat to dobro těm dalším a dalším, co budou přicházet.

Je něco, co by pomohlo? Nějaká osvěta?

Já věřím, že nějaké diplomové práce na toto téma vzniknou, nebo i do nějakých osnov by se to klidně dostat už mělo, do nějakých občanských výchov na základce. Protože, co si

budeme, dneska už děcka v páté šesté třídě už ví všechno, řekněme všechno, co se týče sexuální výchovy a pohlavních styků a tak dále. Takže rovnou by měli být připraveni na to, že existují i takoví lidé. A ne, že s nima potkají na ulici a začnou po něm pořvávat nějaké nemístné narážky, třeba.

A nějaký vzkaz, co se týká mladé generace a odlišností, pro pedagogy, vychovatele, učitele, veřejnost?

Tak pokud má někdo vědomosti a rozum na správném místě, tak to jak vypadá, zevnějšek, přece nemusí nikoho zajímat.

PŘÍLOHA P VI - PŘEPIS ROZHOVORU S RESPONDENTEM Č. 4

Šonaj

Subkultura: hardcore, od 14-15 dosud

Věk: 26

Vzdělání: vysokoškolské obor aplikovaná fyzika

Zaměstnání: student dálkového magisterského studia oboru Audiovizuální tvorba,

OSVČ – vlastní nahrávací studio, zvukař

Cítíš se být, příslušníkem nějaké subkultury, když tak jaké?

No, tak subkultura, ke které mám nejbliž, tak je asi hardcorová hudební scéna, protože vlastně funguju v kapele, která tenhle ten žánr dlouhou dobu hrála a to souvisí i třeba s takovou subkulturou, která se týká piercingu a tetování, protože ti lidi jsou často takhle vyzdobeni, nebo tak...jo

Od kolika let se tě ta příslušnost k subkultuře týká?

Aha, tak asi v 16, nebo možná už ve 14, 15 jsem poprvé začal poslouchat punk rock, že mě ta hudba dostala, jak je jinačí, než to co doposud jsem slyšel jenom z rádia a tím pádem jsem spadl do takové jako punkové subkultury, chodil jsem hodně na ty punkové koncerty, potkával jsem tam lidi, a potom, jak jsem se učil hrát na kytaru, tak jsem zjistil, že jsou i jako kytarově zajímavější žánry a přes to jsem se vlastně dostal do toho hard coru. To mi mohlo být tak, já nevím, třeba 18, nebo 18-19.

A týká se tě to i dneska, máš pocit, že pořád k té subkultuře patříš?

Já nevím, ono záleží, co znamená patřit. Já bych řekl, že ideologicky asi jo, protože pořád se mezi těma lidma pohybuju a takhle, ale nikdy to pro mě nebyl takový úplně stoprocentní životní styl, jako že bych si třeba podle toho třeba úplně strašně přizpůsoboval svoje oblíbení, nebo, že bych se kvůli toho nechal potetovat.

Dalo se teda na tobě nějak poznat, že je něco jinak?

Tak možná zpočátku, jako v té pubertě, tak vlastně jsem řešil i to oblečení, že jsem nosil prostě potrhané džíny a trička s pankovými kapelama, a tak, ale jinak, já jsem v tomhle byl takový docela introvertní, co se ostatních věcí týče.

Takže nějaké problémy doma, ve škole nějak moc nebyly?

Ne, ne, vůbec...

Tím, že to nebylo vyhraněné do extrému, tak jsi s tím žádné problémy neměl?

Já jsem právě nikdy nebyl takový extrémí, byl jsem takový, no nechával jsem si to z velké části pro sebe.

A co se té muziky týká, začal jsi víc chodit na koncerty věnovat se muzice?

Teď se ptáš, jako by tím, že jsem splynul s nějakou subkulturou, jestli mě to ovlivnilo, v tomhle.

Hmm...

No určitě, protože, protože tyhle ty subkultury, jsou hlavně založené si myslím na muzice a točí se to všechno kolem prostě nějakých kapel a současně ten fakt, že jsem i v nějaké kapele hrál, tak bylo takový, že jsme i my vlastně měli svoje fanoušky, tak jsem to viděl i z té druhé strany vlastně a tím to bylo zajímavé. A je to vlastně celé o té muzice....

Vidíš nějakou souvislost mezi tím, co teď děláš, čemu se věnuješ, škola studium a příslušností k dané subkulturě? Jestli tě to nějak ovlivnilo ve výběru studia, školy, co tě bude živit, nevím, jestli mi rozumíš?

No, vzhledem k tomu, že jsem původně chtěl být zubař a nakonec jsem skončil na audiovizuální tvorbě, tak bych řekl, že jo.... *smích*

A zase se to všechno týká té hudby a těch kapel, protože právě ty lidi, co jsem tam potkával, jsem si všiml, jak jsou šťastní a dělají, to co vyloženě chtějí dělat, co je baví a ač prostě jsem tam hrotil hodně ty přijímačky, tak jsem se na to před koncem vykašlal a řekl jsem si, tohle přece nechci dělat, půjdu radši dělat, jako půjdu za srdcem, víš....

Takže těsně před tím, než jsi měl dělat přijímačky na zubařinu, sis řekl, ne, já přece nechci lidem vrtat zuby, já jim chci pouštět volty do hlavy jinak?

Tak nějak to bylo....*smích*

A od toho se vlastně odvíjí i to, co dělám dneska, že dělám s kapelama a že dělám hudbu, takže nahrávám ve studiu.

Ještě, prosím tě, jestli mi můžeš říct, jak ty to máš se vzděláním?

Po základce jsem šel na Slezský gympl, tady v Opavě a potom, právě jsem přešel na aplikovanou fyziku, se zaměřením na multimédia. To právě, byl to obor, co byl nejbliž tomu, jako nějaké té zvukařině a tak, tak v tu chvíli to pro mě byla jasná volba a tam jsem udělal bakaláře. A teďka dokončuju magistra na audiovizuální tvorbě, což už je vlastně čistě umělecký obor.

Takže teď právě taky něco sepisuješ a končíš?

Hmmmm... *úsměv*

Tak vítěj na stejné lodi....smích

Můžeš nějak definovat, ty už jsi toho hodně řekl, ale nějak vypíchnout, co ti do života dala, ta příslušnost k subkultuře?

Spoustu kámošů mi dala, určitě, lidi, co bych normálně nepotkal. Dala mi motivaci pro to, abych dělal tady tu, jednak hraní na kytaru a jednak tu zvukařskou práci, protože, když vidím, jakoby jaký to má efekt na ty lidi a jak na to reagují a tak, tak vím, že z toho mají fakt jako radost, že je to baví, a o to víc mě baví to dělat, protože vidím, že tím dělám někomu radost. Že ve výsledku to nebude jen takové něco, co se strčí do šuplíku nebo, něco po tom zůstane vždycky, po tady té práci.

A nějaký protipól, je něco, co ti to třeba vzalo?

Tak vzalo mi to spoustu peněz, které jsem investoval do kytar, do vybavení a do kapely, které se samozřejmě nikdy nevrátí. Předpokládá se, že je to strašně drahý koníček v tomhle tom směru, ne tak jako třeba motorkářství, si myslím.

Třeba jako kdybys to nerval do aparátů, tak jsi mohl cestovat, nebo něco na ten způsob?

Ne, jako, já nevím, když to tak mám říct, co mi to vzalo, co by mohl člověk vnímat, že o něco přišel, tak třeba přišel jsem o nějaký ten komfort, dejme tomu, když jsem jezdil na koncerty, jel jsem třeba na „tour“. Mě osobně to jako vůbec neva. Já moc jako....ta scéna je ještě k tomu taková nekonfliktní, že tam se nedějou ani žádné jako nepříjemné moc situace, rvačky, nebo takové věci, to je asi tak....

Věnuješ se aktivně nějaké tvůrčí činnosti, a jestli se věnuješ tvůrčí činnosti v rámci dané subkultury? Já o tobě vím, že hraješ v kapele, vlastně teď současně ve dvou, které jsou součástí jedna punkové subkultury a druhá subkultury hard core. A ještě mimo to, věnuješ se něčemu?

Ono i vlastně to, čím se živiš, to je taky jakási tvůrčí činnost.

Ale já si myslím, že tak nějak si doma prostě kreslím, dělám ve photoshopu a ilustrátoru nějaké věci, a třeba, co já vím, navrhoval jsem přebaly desek vlastně našich kapelních a občas udělá i něco málo pro nějakého jakoby klienta, ale to není jakoby moje hlavní zaměření, ale je to další taková tvůrčí činnost, která by se dala počítat.

Máš v současné době stálého partnera, a pokud ano, jak on vnímá tvou příslušnost k subkultuře?

No, momentálně ne, ale moje dvě holky, jako co jsem měl dlouhodobé vztahy, za tu dobu, tak, s tím nikdy nijak jako neměly problém. Naopak prostě byly rády, že můžou jet třeba na koncert, nebo, co já vím, zážitky, víš co. Já si myslím, že tam to nikomu nevadilo.

Je něco, co vnímáš jako problém v přístupu společnosti k subkulturám a k lidem, co se nějak odlišují? Máš pocit, že to ještě vůbec ještě je problém?

Počkej, jak to myslíš?

Přece jen ty subkultury jsou subkultury, proto, že ti lidé, kteří tam fungují, nejsou úplně standardní vzorek. A dříve se to hodně řešilo. Kdo byl jiný, tak měl problém ve škole. Jestli ještě vnímáš, že ta společnost to nějak reflektuje.

Já si myslím, že dneska strašně moc lidí patří do nějakých subkultur, takže to chápou navzájem, jako že pokud jsou nějakí hipsteři tak chápou, proč pankáči jsou pankáči.

A mezigeneračně?

Mezigeneračně je to spíš o tom, že by to ti lidi nechápali, proč to ti ostatní lidi dělají, ale není to, že by nebyli vůči tomu tolerantní, nebo že by vůči tomu měli nějaké výhrady, vyloženě. Já si myslím, že nějaká subkultura, vůči které můžou mít lidi třeba výhrady, jsou třeba fanoušci fotbaloví. Ale co se týče těch hudebních směrů, ve kterých já se pohybuju, je nepochopení spíš z hlediska té hudby, si myslím. Je někdo, kdo poslouchá celý život pop,

tak mu metal přijde jako strašný bordel hudba a řvaní, a nerozumí tomu, tak to prostě tak nějak zavrhuje.

Takže spíš ani ne tak jakoby třeba, co se vás jako lidí týká, ale třeba jako toho stylu, spíš jako, že té muzice není dáván prostor, třeba i veřejně. Jsme to viděli, že, na tom náměstí, jste se nelíbili, tak nás prostě vypnuli....

Já věřím tomu, že to, že třeba lidi, co jsou potetovaní od hlavy k patě, tak se sem tam musí setkat z nějakýma takovýma divnýma pohledama z těch starších generací, ale myslím si, že teďka už ty rozdílů takové jako jsou smazané, docela.

Mě ještě napadá, a napadlo mě to už u toho Radima, když říkal, že to prostředí na tom Slezském gymplu bylo takové podporující, myslíš, že to mělo nějaký vliv? Jestli vnímáš, že je důležité i klima té školy?

Tak já si myslím, že i kdybych chodil na nějakou extrémně křesťanskou střední školu, která by mi kázala, že metal je ďábel, a že to nesmím dělat, tak by mě to asi neovlivnilo v tom věku. Že by se mě to asi tak nedotklo. Ale je pravda, že tam na tom gymplu to bylo super. Ten samotný gympl se snaží pořádat aspoň jednou do roka takové koncerty, nebo kapely z toho gymplu, je tam i dost možností, kdo dělá nějaký obor, i to focení, videa nebo muzika, že se tam může vyžít, může se uplatnit, může se ukázat, zkusit si to. Je to důležité, si myslím, že není to něco, co by to mohlo zabrzdit, ale je to něco, co to může podpořit hodně, vhodné prostředí.

Nějaký tvůj postřeh, něco, co tě napadá v souvislosti s tématem subkultur, osobní názor?

Co bych asi ještě k tomu mohl říct, tak je, že vnímám, teďka, když je mi těch dejme tomu 26, tak vnímám ten vliv těch subkultur na ty mladší, jako tehdy jsem byl já, na ty lidi, kterým je teďka těch 18 a vidím, jak jsou fakt jako strašně nadšení z toho. A je to takové, že máš partu, která celá, jako by, poslouchá tu muziku co ty, a s nima se strašně dělíš furt o všechny ty novinky, co zjistíš, hecujete, na jaký koncert pojedete a tak a to mě prostě baví, vidět, tady ty věci a právě oni jsou proto ještě úplně stokrát nadšenější, protože je to pro ně úplně nové a to mi přijde supr. Víš?

PŘÍLOHA P VI - PŘEPIS ROZHOVORU S RESPONDENTEM Č. 5

Ozvy:

Subkultura: metal, od 14 dosud

Věk: 26

Vzdělání: vysokoškolské obor informatika

Zaměstnání: grafik, webdesigner pro Webnode

Cítíš se být příslušníkem určité subkultury, nebo jsi jí byl v minulosti?

Těžko říct, asi jo, asi prostě muzikantská subkultura, nebo, no dřív jsem býval jako, že vyloženě metalista, z toho jsem vlastně trochu vyrost a teď už to prostě беру globálně, jakou hudbu jako hudební subkultura.

Jak k tomu došlo?

Tak to začalo někdy ve 14, když jsem objevil Metalicu a táta je strašný rocker a tak jsem na to nějak přešel a byl jako chvíli fakt jako v té pubertě takový ortodoxní. Dlouhé vlasy, těžké boty, černé oblečení, nic jiného, a pokud jsem na triku neměl zrovna tu nejtvrďší kapelu, co jsem zrovna poslouchal, tak to byl průser. A jako s tím nějak začalo jít ruku v ruce to, že jsem začal hrát v kapele a nahrávat na kytaru a pak to nějak vyústilo v to, že už jsem si říkal, že to není nijak žánrově mezené, to bylo nějak kolem 18, kdy jsem se začal rozhlížet nějak dál a teď už to nijak nerozlišuju a беру hudbu jako celek.

Jak na to reagovala rodina?

Táta měl radost určitě, ten byl rád, že neposlouchám nějaký „rap“ nebo něco a jinak to prostě jako akceptovali. Oni viděli, že se jako nějak realizuju, neberu drogy, nekouřím, takže jsem byl, jako že prostě nějak tak spořádané dítě, nebo dorostenec, takže to akceptovali v tom, že jsem jako využíval svůj volný čas a investoval jsem prostě čas do kapely a neděla jsem nic, co by mě nějak poškozovalo.

Takže reakce podporující?

Jo, jo, já bych určitě řekl, že jo.

K jakým změnám ve tvém životě došlo v souvislosti s příslušností k subkultuře?

Určitě. Určitě jsem jezdil na koncerty, prostě moje výdaje, šly buď do výdajů, nebo lístků na koncerty.

Já jsem prostě v 15 měl brigádu, kdy jsem dělal v papírnách a dělal jsem ve Spořitelně a všechno, co jsem vydělal, tak šlo prostě do toho, ať můžu jet na „Brutal assault“, na festival, nechal jsem tam úplně všechno. A byl jsem spokojený a užil jsem si to.

Reflektuje tvůj životní styl příslušnost k dané subkultuře?

Muzika určitě, jako v hodně směrech. Já jednak učím na kytaru, malé kluky, takže to mi asi zůstalo pořád, sice hrajeme úplně všechno, a to s tím jde taky nějak ruku v ruce, ale další věc, ta důležitější je, že jsem začal někdy ve 20 nebo 19 dělat „weby“, „webdesign“ a grafiku a prostě dodnes nejradši dělám pro kapely. Dělám loga pro kapely, navrhuju trička, dělám jim weby, dělám jim, já nevím, co všechno, prostě všechno, co je nějak dohromady s grafikou a webem. A jelikož mám pocit, že jsem v tom vyrůstal, nebo jakoby se v tom docela vyznám, tak většinou umím zjistit, co ta kapela chce, kterým směrem se chce ubírat a umím jim to někdy skoro aj nadiktovat.

Takže jim to navrhneš jakoby na tělo?

No, v podstatě jo.

Vidíš nějakou souvislost mezi tím, co teď děláš, čemu se věnuješ (tvým společenským uplatněním) a příslušností k dané subkultuře?

Určitě jo, já teda nedělám jen ty kapely. Dělám všechno možné, školky, cokoliv...

Jak to máš se vzděláním, ty už někde děláš, nebo ještě chodíš do školy?

Školu jsem dodělal před dvěma měsíci. Chodil jsem na střední na strojkou do Opavy, na informatiku a pak pět let do Brna na informatiku.

Takže prostě všechno se to týká těch mašin, co tady jsou za tebou?

Jo, jo, studoval jsem počítače, ale víceméně zas až moc nejsem technicky orientovaný na ně, spíš jako by na ten „front time“. To co vidí uživatel. To znamená „user experienc“, uživatelské prostředí, uživatelské zkušenosti, marketing, grafika, vizuál, jak to všechno funguje na internetu.

Takže spíš jak to můžou využít, ti co teda nevidí, do těch mašin dovnitř, ale to, co jim to přinese?

Jo, jo. Umím sice i programovat, udělal jsem si vlastní redakční systém, ale to s tím nějak nemá moc co o činění.

Co ti dala příslušnost k této subkultuře? Jestli sis něco z těch hodnot, nebo toho klimatu vzal do života.

No určitě, jako bylo to takové, je zajímavé dívat se na ty lidi jinak. Nejvíc zajímavé bylo, když jsem byl na koncertě jako fanoušek a šel jsem potom za tou kapelou, protože se známe a bavíme se a přijdou tam nějací lidi a baví se a berou toho člověka kolikrát úplně jinak, než když jako potom vidí třeba mě na podiu. A pak říkají, ty jo, ty jako taky hraješ, tak to je super, a tohle, tak to je zajímavě vidět.

Ale co je na tom nejlepší, je to kamarádství mezi těma muzikantka, to je úplně super, prostě automaticky máme společný téma úplně všichni a taky to cestování, no to je taky fajn. Že prostě jezdíme a takový ten punk někdy to je, někdy to je asi i víc trochu, nevím, někdy už si dáme i ten hotel, ale někdy spíme prostě po zkušebnách a je to takové bratříčkování pořád prostě.

Je naopak něco, v čem ti příslušnost k subkultuře bránila, co ti třeba vzala?

Tak já nevím, já v podstatě dělám, to, co jsem chtěl odjakživa, nějaké počítače zkombinované s vizuálem a nějakým umělectvím, trochu. Jako jediné, co mi to možná vzalo, tak že jsem se pořád cítil jako nějak ovlivňovaný v tom tady zůstat, já jsem studoval v Brně, ale každý víkend jsem jezdil do do Opavy. Každý víkend jsem jezdil na zkoušky, sice jsem tu někdy měl přítelkyni, někdy ne, ale prostě hlavně kvůli kapelám jsem sem jezdil. Plánoval jsem si několikrát, že vyjedu na prázdniny někam, jakože do zahraničí. Teď už to vím, že to jde i s tou kapelou zkombinovat, ale předtím, jsem si připadal, že jsem tím, trochu limitovaný, ale nebyl jsem z toho smutný. To je spíš, jako ta věc, co bych dělal, kdybych neměl tu kapelu, to je prostě taková záliba.

Šonaj třeba říkal, že mu to hodně vzalo prachy....

Jo, tak prachy, no, jak se to vezme, jako ze začátku, protože si kupuješ nástroje a potřebuješ ty lepší a všechno, co máš, je kapesné dvě stovky na měsíc skoro, takže tam se jako maká a všechno, co se namaká na brigádě, tak jde do toho. Teďka, když už pracuju několik

let, tak už to tak neberu. Teďka už to je prostě záliba, do které se investuje, jako to samé jako sbírání čehokoliv. Ale peníze si myslím, že ne, že nejsou problém.

Věnuješ se aktivně nějaké tvůrčí činnosti? Hraješ v kapele, ale je i něco jiného, co ještě děláš?

Jo, to je ještě taková druhá subkultura, možná, do které patřím, to jsou prostě „Nerdi“, já jsem vyrůstal od jak živa se superhrdinama a komiksama a prostě i s pokémonama a tohle to mi zůstalo do dneška. Já prostě sbírám komiksy, kreslím si je sám někdy, jenom tak prostě sám pro sebe. A to je zase úplně jiná sorta lidí, to je takový hrozně zvláštní, že mám zase skupinu lidí ze střední, co jsou takoví taky v tomhle, prostě řeší, jestli Batmann porazí Supermana a tak s něma se dokážu bavit taky, úplně skvěle, ale zase je hrozně zajímavé, když se tyhle dvě skupiny sejdou. Jednou jsme jeli na festival a právě tam byli zástupci té „Nerdovské „skupiny z té mojí střední a někdo aj z kapely a bylo hrozně zvláštní jako pozorovat, jak si ty lidi vyloženě nasednou, a já jsem takový mezník mezi nima. To je hrozně zvláštní.

Takže takový chameleon, ty volně přecházíš.....

No....

Věnuješ se nějaké tvůrčí činnosti v rámci subkultury? Tak to už jsi mi myslím si odpověděl dřív, že hraješ v kapele, navrhuješ ty stránky těm kapelám

Máš v současné době stálého partnera, pokud ano, jak vnímá tvou příslušnost k dané subkultuře?

Mám stálého partnera a Bety je vlastně na tom stejně jako já, ona zase ty svoje „teenag“ roky prožila s Drum an Bass DJema a s reage týpkama, co prostě hráli koncerty, jezdila s nima, fotila je, točila je a dneska vlastně taky dělá do hudby nějak svým způsobem, takže točí videoklipy, stejně jako Radim, a tak to určitě, všechno akceptuje, jezdí s náma někdy na koncerty, všechno nám fotí, točí a taky stejně jako já, je blázen do komiksů.

Takže Bety s tím, žádný problém nemá?

Spíš naopak, je ráda, že nám to tak funguje a že tyhle věci vůbec nemusíme řešit, že máme to v podstatě stejně.

Je něco, co vnímáš jako problém v přístupu společnosti k subkulturám? Setkal ses s takovým přístupem?

Já jsem jako za tu dobu nikdy tak nijak nic nezaznamenal, teďka někdy, když jsem prostě v práci, když zmíním, že hraju v té kapele, tak jsou tam lidi, kteří to berou trochu jinak a řeknou si: „A kolik ti je?“

A ty děláš v nějaké firmě?

No, dělám pro Webnote v Brně, externě a do toho právě dělám tu živnost. Takže jako jsem úplně, od rána do večera. Ale právě to takhle kombinuju, protože mě baví právě dělat i pro ty kapely, a nechtěl jsem se toho vzdát, takž dělám jen na poloviční úvazek, takhle práci, sem tam tam zajedu. A tak tam je zase úplně jiná sorta lidí, ale jsou všichni takoví otevření tomu. Tak to je jedna věc, prostě kapela jako jako celek. Samozřejmě v tom mládí prostě úplně člověk tak úplně všichni řešili, že prostě, to je ten metalista. Jednou jsem přišel v bílém triku a všichni si z toho dělali srandu. Takže ten postup musel být tak takový přirozený. A druhá věc hrál jsem, nebo ještě pořád hraju v metalové kapele, že jo a prostě řvaní do mikrofonu, není úplně košér pro každého. Ale jako spousta lidí se s tím jako nějak postupně ztotožňuje. I když teďka už jako zjemňujeme, už nás to úplně nebaví, ale vždycky jsem byl já, ten nejvíc jako že alternativní prvek. Prostě ale pořád to byla agresivní hudba a pořád jsem to musel vysvětlovat. Tak to je jediná věc.

Tak ona ta vaše hudba je agresivní jenom, co se týče decibelů, ale jako vaše texty, mám pocit, vůbec agresivní nejsou.

To nejsou, texty určitě ne. Tam je prostě agresivní jenom to, že je to nahlas. Není to ten líbivý styl, který chytne každého. Na to člověk musí mít buňky. Je to třeba až tak vyhraněné, jako třeba dechovka, protože ta třeba taky někomu tak strašně leze na nervy, stejně jako metal.

Takže ty se s takovým přístupem někde setkal, že by to tak někdo nějak řešil, odmítal. Byla někde nějaká půda, kde bys cítil, že to je prostě problém, že to lidi nevydýchají? Problém určitě ne, jediná situace byla, když jsme tehdy hráli na náměstí v Opavě.

Tak tam to lidi opravdu nevydýchali....

No to opravdu hodně nevydýchali.... *smích*

A my dodneška nevíme, kdo to vlastně nevydýchal, na čí popud byl ten koncert ukončen...

To byla strašně zvláštní situace...nám to udělalo strašně velkou negativní reklamu, jako, že v dobrém slova smyslu, nám přibyla spousta fanoušků, spousta lidí nás podporovalo...hrozně dobrá zkušenost, jako že určitě, takové vyhocení úplně tady téhle negativity.

Máš ty osobně pocit, že se to zlepšuje, že ta společnost začíná být tolerantnější, že třeba sem přicházejí ty západní vlivy, kolikrát člověk kouká, jak ti lidi vypadají a co všechno jsou schopni dělat?

Tahle jako zásadní milník se stal, když jsme jako z metalu přešli na metal core, což je v podstatě pro ty lidi, co se v tom vůbec nevyznají, úplně stejná muzika, akorát nejsme všichni v černém a nemáme dlouhé vlasy....*smích*

Je pravda, že vy jste výrazně zkrátili vlasy, za to přibily fousy....

Já jsem to tehdy nějak v tom roce 2008 pochopil, že to vůbec není o tom, jak ten člověk vypadá. Na čem jsem si úplně jako zakládal, co té doby. Já jsem prostě v 15 měl tu nejtvrďší kapelu na triku, a když jsem ji neměl s mikinou, tak jsem triko dal na mikinu, jo. A že když jsem jel ve vlaku a někdo přistoupil, tak jsem ta schválně dal tu nejtvrďší písničku, ať slyší, že jsem prostě tvrďák. Mě přišlo, že toto je samozřejmost a že prostě v těch 15 jsem to takhle viděl. Teďka už prostě, je to zajímavé. Dneska já poslouchám úplně všechno, jako že, ta diverzita tam je úplně šílená, já si klidně poslechnu i hip hop, Enyu, drumy, nějakou elektroniku a do toho fakt jako těžký death metal.